

*Danslivet fortsätter efter skador
Normer utmanas på Regionteatern i Växjö
Orienteatern spanar efter tiden som flytt*

NR: 2-2019

SCEN & FILM

Teaterförbundets tidning

*Scenografer
vidareutbildas*

*Syntolkaren är en
medskapare till manus*

Frilansarnas trygghet måste öka!

DEN ÖVERVÄGANDE DELEN av förbundets medlemmar arbetar som frilansare. Vissa rör sig mellan olika arbetsplatser för att ingå i kortare eller längre arbetsgemenskaper, ofta med oavlönade perioder mellan projekten, andra kan frilansa på samma arbetsplats år efter år utan att komma in fråga för en tillsvidareanställning. Dessa frilansare kommer och går på arbetsplatsen utan att arbetsgivaren behöver förhandla med facket.

Vi är för en arbetsmarknad där olika lösningar samexisterar för att balansera trygghet och rörlighet. Men ett yrkesliv är långt och under tiden förändras våra förutsättningar. Vi blir äldre, bygger familj, vill ha en fritid, lär oss nya saker, vill lära oss nya saker, vi blir sjuka, vi får ny lust, vi vill påverka, vi blir uttråkade, överanvända, underanvända. Det som var spännande och utmanande när vi började kanske inte känns lika intressant efter ett par år. Vad är det då som avgör dina möjligheter att ta dig an nya utmaningar eller få schystare arbetstider? Är det tack och hej, eller kan du vara med och påverka?

TEATERFÖRBUNDET FÖR SCEN OCH FILM har varit med och skapat kollektivavtal som kan fungera för branschens behov av rörlighet och flexibilitet, men vi ser tyvärr att de missbrukas på flera arbetsplatser. Ofta på frilansarnas bekostnad.

Det är bra att det finns alternativ till fasta anställningar och att du kan arbeta på konsultbasis ifall det passar din verksamhet. Men hur är det för alla som tvingas att fakturera för att över huvud taget få arbeta? Att gå på faktura är inte ett annat sätt att ta betalt, det är att driva företag. Det är att inte omfattas av den trygghet du får som anställd i form av tjänstepension, föräldraledighet, intjänad semester, kompetensutveckling, medinflytande och anställningsskydd.

För dem som omsätter tillräckligt för att kunna tillgodose allt detta kan det förstås finnas fördelar med egenföretagande, men när stora arbetsgivare aktivt uppmanar arbetstagare att gå på faktura, för att på så sätt slippa ta sitt arbetsgivaransvar, då har det gått för långt. När stora arbetsgivare ger dig förlängt, men tvingar dig till a-kassa över sommaren eftersom nästa kontrakt börjar först efter ett två månaders uppehåll, då har det gått för långt.

Idag är det arbetstagarna som tar hela risken, hela smällen, för arbetsgivarnas bristande planering. Den här förskjutningen har pågått så länge att vi nästan tycker det är ok.

Det är inte ok.

FILMARBEARNAS ARBETSMARKNAD präglas idag av perioder då inget spelas in varvade med perioder då allt ska göras samtidigt. De flesta går på faktura, ofta för att arbetsgivarna förutsätter det. Många vittnar om att de fakturerar samma belopp som för 20 år sedan, samtidigt som arbetstempot blivit betydligt högre. Teaterförbundet för scen och film måste öka organisationsgraden på filmsidan för att på allvar kunna bidra till förbättrade arbetsvillkor. Finns det medarbetare på din arbetsplats som inte har ett fackförbund i ryggen så uppmana dem att gå med. Det tjänar alla på.

Hur ser det ut på din arbetsplats? Hur ser dina förutsättningar ut för ett hållbart yrkesliv?

Nästa år är det ny avtalsrörelse. Under hösten tillsätter vi förhandlingsdelegationerna som kommer att driva våra frågor. Låt dina förtroendevalda i yrkesavdelningarna och lokalavdelningarna veta hur du har det så att vi tillsammans kan skapa bättre förutsättningar för oss som arbetar med scen och film.

PS: Vill du komma med förslag på vem som ska få årets Guldmedalj för utomordentlig konstnärlig gärning? Då är du välkommen att skicka in namn med en kort motivering till info@teaterforbundet.se, senast 1 maj!

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: NINA JEPPSSON

FOTO: JOSE FIGUERA

SCEN & FILM – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.

Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2019.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

10

18

24

30

Innehåll nr 2-2019

4 MÅNADENS BILD

Rekvisitör inom film: Anna Coinberg.

9 SÅ FORTSÄTTER DU DANSA

Minifestival om hur danslivet kan fortsätta efter en skada.

10 INTERVJU: ARDALAN ESMAILI

Utländska agenter har fått upp ögonen för Årets Shooting Star i Berlin.

12 SUBTOPIA ARRANGERAR CIRKUSFESTIVAL 2020

Intresset för cirkus växer i Stockholmsregionen.

18 JONAS UTMANAR VÅRA STEREOTYPER

Skådespelaren Jonas C Wahlström, ordförande för normkreativa arbetsgruppen.

24 NARJES SYNTOLKAR PÅ TEATER 23 I MALMÖ

Narjes Al-Ansari vet vad som krävs och förväntas av en syntolk.

28 KORTARE INSPELNINGSTIDER SKAPAR FRUSTRATION

Ordförande Sanna Ekström Forsberg vill bredda och fördjupa det fackliga arbetet.

30 ORIONTEATERN SPANAR EFTER DEN TID SOM FLYTT

Så blev Marcel Prousts digra verk en scenmonolog.

34 KRÖNIKA: LO KAUPPI

Baksmällan efter metoo.

Nästa nummer kommer den 15 maj

Presstopp den 26 april

10 Ardalan Esmaili. Foto: Magdalena Boman

18 Jonas C Wahlström. Foto: Anders Bergön.

24 Ljudtekniker Nerjes Al-Ansari. Foto: Nille Leander.

30 På spaning efter den tid som flytt, Orionteatern.

På bild: Nina Jeppsson. Foto: Jose Figuera.

På den tiden åkte bilar hel

Namn: Anna Coinberg.

Ålder: 49 år.

Yrke: Rekvisitör inom film, samt styrelseledamot i filmavdelningen.

Det bästa med ditt yrke: Det är kreativt, med alla inspirerande kollegor.

Aktuell med: *Solsidan*, säsong 6 för TV4.

Kulturupplevelse som inspirerar: Jag går ofta i secondhandbutiker, och besöker loppmarknader. Allt som har med saker att göra inspirerar. Jag är en sakletare helt enkelt.

DET HÄNDE OFTA, då på sjuttioalet, att bilar åkte hela vägen ner till stranden och parkerade. Alla klev ut, så lade man sig på luftmadrassen precis intill bilen.

– Den här bilden tog min pappa under en semester på Lökken i Danmark. Mina föräldrar brukade packa in oss barn i vår lilla volkswagenbubbla, Vi tog med tält och gav oss ut på vägarna. Min pappa kollade alltid var det var bra väder, så åkte vi dit solen sken, berättar Anna Coinberg.

Hennes pappa var en hängiven amatörfotograf som dokumenterade allt familjen gjorde. Det här ögonblicket minns hon lite diffust, hon var inte så gammal då.

– Jag älskar att bilden är så kornig. Det passar bilden och tiden. Då smällde man inte av en serie bilder. Utan man tog en enda bild. Det här är en diabild som jag låtit göra en förstoring av. Den är osedvanlig ren för att vara en 70-talsbild. Men bilen är så snygg. Och männen som försöker dra upp bilen är så fina. Det känns som om det är lite bråttom att få upp bilden ur sanden, som om vattnet kommer allt närmare. Mannen med den snygga bilen, och pannband i håret, tycks bekymrad. Det verkar vara helt omöjligt att få upp bilen ur sanden med manskraft. Jag vet inte hur det gick i verkligheten, vi stannade nog inte så länge. Men den här är en av mina favoritbilder.

MAGDALENA BOMAN

La vägen ner till stranden

Unga Klaras ensemble nu på turné nationellt och internationellt.

"Ny lokalavdelning ger oss chans att påverka"

Teaterförbundet för scen och film har fått en ny lokalavdelning hos Unga Klara – Sveriges enda nationella scen för barn och ungdomsteater.

UNGA KLARA HAR EN unik historia, från att ursprungligen varit en del av en institution som sedan blev en fristående teater, till att åter bli en institutionsteater. Nu har en ny lokalavdelning bildats på teatern. Det första årsmötet har hållits där en styrelse utsågs. Klas Lagerlund, skådespelare och styrelsemedlem berättar mer.

Varför bildar ni en lokalavdelning?

– Att Sveriges enda nationella scen för barn och ungdomsteater ska ha en lokalavdelning är givet, dels för att stärka medlemmarnas intressen men också för att tillsammans med teatern fortsätta utveckla Unga Klaras position som tongivande teater i Sverige och i världen.

Vilka frågor kommer ni att jobba med den närmaste tiden?

– Vår uppgift är bland annat att arbeta för medlemmarnas fackliga, yrkesmässiga och sociala intressen, och verka för sammanhållning, jämställdhet och solidaritet. Det ska vi så klart göra! Vad det innebär i praktiken har vi det stora privilegiet att nu forma. Lokala avtal ska förhandlas fram, skyddsombud ska inrättas och utbildas, i styrelsen ska utbildas. Men framför allt ska

Unga Klara ut på en omfattande turné, i landet och utomlands, och vi kommer vara fokuserade på att det blir en så bra turné som möjligt.

Vilka utmaningar finns och vad är roligast?

– Största utmaningen ligger i att detta är helt nytt för både Unga Klara men även för oss i styrelsen. Sakta men säkert, med stöd från Teaterförbundet, ska vi bygga upp en ny lokalavdelning från grunden. Det är något som inte gjorts på väldigt länge. Hur det ska se ut på just Unga Klara vet vi inte än. Men det är också precis det som är det roliga, att vi får lära oss något nytt och har möjlighet till att påverka.

Vad händer på Unga Klara just nu?

– Det är mycket på gång. I denna stund turnerar föreställningen *Skamceremonin* runtom i Sörmland. Annars har vi fyra premiärer på gång som utmynnar i en omfattande turné i Sverige och internationellt. Dessutom kommer vi ha olika spännande gästspel på vår tillfälliga "hem-mascen" i Bagarmossens Folkets Hus. Allt-sammans går att läsa om på vår ascoola ny-lanserade hemsida.

PETER REHNFELOD

BAROMETERN

Har du skadat dig under arbetet?

"Ja, många gånger, min hamstrings-muskel i låret har gått av"

Måns Erlandson, 52 år, dansare:

– Ja, många gånger. Jag har skadat ryggen när jag var yngre. Brutit revbenen två gånger. Hamstringmuskeln på baksidan av låret gick av för fem år sen. Alla tre fästena. En sådan total ruptur drabbar oftast dansare, häckhoppare, badmintonspelare och fotbollsspelare. Jag rehabade ett drygt år, men började jobba efter en och en halv månad. De ville operera mig och nita fast fästena. Men jag vägrade, eftersom det är ett stort operativt ingrepp, med lång återhämtning och rehab. Jag ville försöka få fästena att krypa tillbaka av sig själva via träning. Efter tre-fyra månader hade det lyckats. Det krävde mycket rehabarbete.

"Ja, jag har fått en förslitningsskada i handleden"

Dea Lundström, 23 år, cirkus-artist:

– Ja, jag har fått förslitningsskador i handleden. Jag började med cirkus som 6-åring och mina ben har vuxit konstigt, till följd av inflammationer. Ledbanden tar stryk. Min huvuddisciplin är handstående och jag har dessutom undervisat. Jag har genomgått två operationer men inte återhämtat mig. Eftersom mitt yrkesval sällan erbjuder fast- anställningar har jag fått problem med Försäkringskassan. Den sjukpeng jag har går inte att leva på, så jag måste jobba. Det är tveksamt om jag kan återgå till cirkuskonsten.

"Ja, rapporter om tillbud är ett stort mörkertal inom teatern"

Holger Tistad, 41 år, turnétekniker, Riksteatern:

– Ja, jag fick en dekorvägg i huvudet under en turné nyligen. Det ledde till lätt hjärnskakning, sjukhusbesök och några dagars sjukskrivning efteråt. Det finns ett enormt mörkertal vad gäller rapporter om tillbud vid teatrar, alltså olyckor där ingen har skadats. Många lägger skuld på sig själv, trots att det inte är deras fel. Och tiden är knapp för att skriva rapporter.

Fråga i förra numret:
Går du på bio mer än genom-snittspersonen?

Ja 38 %

Nej 62 %

Har du skadat dig under arbetet?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

Pilotprojekt med produktionsrabatter i Västra Götaland

Västra Götalandsregionen startar ett pilotprojekt med produktionsrabatt för inspelning och postproduktion av film och tv-drama. Syftet är att locka fler filminspelningar till regionen och konkurrera med alla länder. Övriga regioner i Sverige avvaktar ett nationellt beslut i frågan.

IDAG FINNS PRODUKTIONS-RABATTER i nästan alla europeiska länder. Bara Sverige och Danmark saknar regler som ger skattesubventioner, bidrag eller andra ekonomiska lockbeten för film- och tv-produktioner. Det har gjort att Sverige förlorat både inspelningar och arbetskraft. Men nu tar Västra Götalandsregionen tillsammans med Film i Väst ett första steg för rabatter på filmproduktion.

– Vi är redan i dag Nordens främsta filmregion med en välutbyggd industri för inspelning och postproduktion. Därför är den regionala produktionsrabatten som nu införs viktig, för att stärka vår filmregion ytterligare, säger Mikael Fellenius, vd för Film i Väst.

En statlig utredning har föreslagit införandet av en nationell produktionsrabatt, vilket Scen & film tidigare skrivit om. Nya kulturminister Amanda Lind (MP) lyfte genast fram rabatter vid filminspelningar som en viktig filmpolitisk punkt.

Film i Väst har drivit frågan tillsammans med de övriga filmregionerna. Men alla är inte beredda att ta samma beslut.

– Vi samverkar i de här frågorna. I detta fall har vi olika syn-

sätt. Jag ser en risk med att detta blir en regional angelägenhet som gör att beslutet om en nationell produktionsrabatt skjuts på framtiden. Självklart är jag inte emot produktionsrabatten i sig, men initiativet kommer väldigt olägligt, säger Anette Mattsson, vd på Film Capital Stockholm.

Även de andra filmregionerna ser fram mot ett övergripande nationellt beslut om produktionsrabatt och har inga planer på att följa Västra Götaland och Film i Väst i spåren.

– Det är inget som är på gång för närvarande i Norrbotten. Men jag hoppas förstås att våra politiker ska lyssna på det örat framöver, säger Sandra Warg, vd för Filmpool Nord.

Ansökningar för produktionsrabatt i Västra Götaland ska göras före 31 mars, först till kvarn gäller. Rabatten är högst 30 procent av stödberättigade kostnader – så kallad spend – i Västra Götaland.

– Att vi är först är ett stort steg framåt för hela Filmsverige, säger Kristina Jonäng (C), ordförande i regionutvecklingsnämnden i Västra Götalandsregionen.

PETER REHNFELOD

Kampanj för en moderniserad upphovsrätt

23 svenska kulturskapsorganisationer har publicerat ett uppdrag för att få parlamentarikerna att rösta ja inför omröstningen om upphovsrättsdirektivet i Europaparlamentet.

TOTALT REPRESENTERAR organisationerna fler än 150 000 upphovsrättshavare. Manifestet avslutades med uppmaningen: ”Säg ja till en moderniserad och mer rättvis upphovsrätt för ett hållbart Internet – NU!”

– Vi trappar upp inför slutstriden i Europaparlamentet, berättar Teaterförbundet för scen och films ordförande Simon Norrthon.

En intensiv övertalningskampanj av enskilda parlamentariker med mejl, mobilsamtal och möten pågick parallellt; liksom riksdagsuppvakningar för att få svenska politiker att ställa sig bakom direktivet.

– I stort sett bara justitieminister Morgan Johansson (S) vågar tala för direktivet

bland politikerna. Många är positiva men generellt rädda och försiktiga, menade Simon Norrthon.

Vad gör dem rädda och försiktiga?

– De är under ett enormt tryck från Google, Amazon och de andra internetplattformarna som krokarm med piratpartier i hela Europa för att internet ska vara gratis.

Men piratpartier är ju inte i majoritet i något land?

– De är en stark motrörelse, och väldigt aktiva på internet och i sociala medier. Politikerna vill inte ha dem emot sig.

Uppropet vill se regler som skapar en rättvisa-repelplan för upphovsrättshavarna. Hur?

– Att kraven på Google och de andra

internetplattformarna skärps, och att de måste teckna avtalslicenser med oss.

Sådana licenser Copyswede och Stim redan tecknar för vidareanvändning av tv- och radioprogram och musik.

– Vi vill att vårt material delas. Men de som skapat materialet ska också få en del av intäkterna.

Bland de 23 organisationerna bakom uppdraget finns, utöver Teaterförbundet yrkesgrupper, alltifrån fotografer och journalister till tonsättare och tecknare.

Omröstningen i Europaparlamentet skedde efter denna tidnings presstopp.

GERT LUNDSTEDT

Rivstart för ny dansscen i Farsta

Det nyinvidga produktionshuset Konstverket har fått sällskap av Ccap som öppnat en publik dansscen i den gamla sporthallen i Telias gamla huvudkvarter i Farsta. Hallen invigdes med föreställningen Träd som ska spelas för 60 förskoleklasser i vår.

Sebastian Beije tejpar mattor i hallen.

KONSTVERKET ÄR NAMNET på den plattform för samtida konst som skapats i Telias gamla huvudkontor i Farsta, ett konstproduktionshus för frilansande konstnärer, där Site och KKV (Konstnärernas kollektivverkstad) numera huserar.

Site är ett produktionshus för den samtida scenkonsten med fokus på dans. De erbjuder uthyrning av studios, kontorsplatser, rådgivning och handledning. KKV består av yrkesverksamma konstnärer, som driver verkstäder och är maskinpark för tillverkning av konst. Båda organisationerna fördelar även stipendier för utveckling av konstnärskap.

Organisationerna lever än så länge sida vid sida. De har dessutom fått en ny granne som kommer att ordna föreställningar, med fokus på dans för en offentlig publik.

– Vi är så glada för att en publik scen också flyttat ut hit. Teliastaden är k-märkt, däremot inte sporthallen. Men den 620 kvadratmeter stora hallen är fantastisk, och en publik scen ett jättebra komplement till vår verksamhet, säger Anne-Sofie Ericsson, verksamhetschef på Site.

CCAP, UNDER LEDNING av Cristina Caprioli hyr den gamla sporthallen under tre år. Hon vill förvandla hallen till en plats för koreografi och performancekonst.

– Vi har rivstartat med vår interaktiva föreställning *Träd* i samarbete med Dansens hus, Dansistan, c.off och Farsta stadsdelsförvaltning. I en månad ska föreställningen spelas 60 gånger för förskoleklasser, Lindeparkens gymnasiesärskola,

samt särskolor från Haninge. Vi kommer också att göra föreställningen *Träd* med asylsökande familjer, säger samordnare Anna Grip. Under fyra dagar i augusti håller Site och Ccap en gemensam festival för att locka folk, också utanför Farsta, till Telias gamla huvudkvarter. Det blir en blandning av streetkultur, samtida dans och koreografi, konserter, workshops och debatter.

–Vi vill att det ska bli en boost kring den här platsen. Dansen har ett trängande behov av publika platser. Här ska dansen få ta plats. Hallen ska vara en plats tillgänglig för flera. Vi kommer ordna aktiviteter under Kulturnatten i april och sommarlovsaktiviteter under en vecka för barn mellan nio och 14 år, säger Anna Grip.

MAGDALENA BOMAN

HALLÅ DÄR...

Nordisk Film storsatsar på biofilm

Hallå där Calle Marthin, chef för Nordisk Film Production i Sverige, ni växer så att det knakar. Vad är på gång?

– Mitt uppdrag är att få Nordisk Film att expandera i Sverige och att satsa på film och tv-serier. Vi har nyligen anställt två producenter,

Gustav Oldén och Johanna Bergenstråhle och i höstas köpte vi produktionsbolaget Avanti. Just nu producerar vi Amanda Kernells nya film *Charter* och Märten Klingbergs *Min pappa Marianne*. Vi räknar med att göra tre till fyra större produktioner om året från och med 2020. Snart kommer vi att börja med en stor talang-satsning som ska pågå under ett par år. Allt det här är fruktansvärt roligt. Det är rena Klondyke för rörlig dramatik just

nu, alla vill ha dramaserier. Läget känns mycket hoppfullt.

Men samtidigt säljer exempelvis SF sina biografier och många läggs ned. Är det inte ett tecken på att vi inte vill gå på bio och se långfilm?

– Nej, vi ser en stor potential i biografier och därför springer Nordisk Film också på tvärs och öppnar nya biografier. En tv-serie ser du ensam hemma medan film på bio är en gemensamhetsupplevelse. Jag är övertygad om att intresset för att dela känslor tillsammans med andra på en biograf kommer att fortsätta vara starkt. Däremot har vi i Sverige inte varit så bra på att göra filmer som folk efterfrågar. Det har ofta handlat om ett tematiskt utforskande i stället för att berätta historier som berör i människor. Vi vill återta den svenska filmen.

Vilken typ av filmer ska ni satsa på?

– Vi letar brett efter bra filmidéer med en stark berättarglädje. Det kan handla om skräck, skratt, action eller romantik, bara det griper tag i hjärtat och magen.

Vilken är din egen starkaste filmupplevelse genom åren?

– Det är utan tvekan *Picassos äventyr*. Den är anledningen till att jag jobbar med film och jag ser om den en gång om året. Andra svenska filmer som jag gillar är *Mitt liv som hund*, *De ofrivilliga* och *Fucking Åmål*.

Hur ska ni bemöta konkurrensen från streamingjättar som HBO och Netflix?

– Genom att se dem som möjliga samarbetspartners.

Har Nordisk Film redan ett sådant samarbete på gång?

– Det får jag tyvärr inte prata om just nu.

GERTRUD DAHLBERG

Minifestival på Dansens hus ska ge skadade dansare hopp

Fortsätt dansa, fast du blir äldre. Till minifestivalen Gränslös på Dansens hus i Stockholm kommer framstående europeiska läkare, forskare och terapeuter som opererat och rehabiliterat dansare och idrottsmän.

INOM RAMEN FÖR projektet *Age on stage*, har Charlotta Öfverholm bjudit in några av Europas främsta specialister på dans- och idrottsskador till Sverige. Hon har själv fått förslitningsska-

dor i både höft och fot och opererats utanför Sverige för att kunna fortsätta dansa.

Efter att ha genomgått tre fotoperationer och levt med smärta i två år hittade hon bland annat doktor Markus Preis. Han opererade in en rörlig fotprotes på Charlotta. Dessutom kom hon i kontakt med ett rehabcenter i Gelsenkirchen i Tyskland, dit flera framstående dansare tagit sig.

– Det finns alternativ och förebyggande vård som vi inte känner till i Sverige. Exempelvis kommer sportforskaren Patrick Rump till minifestivalen. Han reha-

biliterade William Forsythe så pass att han slapp göra ett ingrepp i knät. Rump driver numera ett stort rehabcenter i anknytning till Frankfurt Ballet, liksom ett center i anknytning till Royal Ballet i London, säger Charlotta Öfverholm.

Det är fjärde gången Charlotta Öfverholm ordnar en minifestival i samband med *Age on stage*. Men det är första gången hon ordnar ett samtal med fokus på skador och rehab.

– Danslivet behöver inte ta slut, bara för att du skadar dig. Vi vill ge dansare och idrottare hopp. Tänk om, tänk rätt. Det här mötet handlar om att fostra morgondagens patienter, så att de ställer krav och får reda på vad som går att göra, säger producenten Giuditta Sunnemark, före detta klassisk dansare.

MAGDALENA BOMAN

Age on stage International Meetingpoint – Gränslös

Var: På Dansens hus den 27 april mellan klockan 14–18. Dagen inleds med Charlotta Öfverholms föreställning *Prosthesis*. Därefter introduceras och intervjuas de inbjudna gästerna, dagen avslutas med en paneldebatt.

Medverkar gör:

- Dr Markus Preis/ Wiesbaden, fotspecialist.
- Dr Fredric Laude/Paris, höftspecialist.
- Dr Elisabeth Exner-Grave/Gelsenkirchen, driver rehabcenter för dansare.
- Patrick Rump, sportforskare, leder rehabcentret, GJUUM, för bland annat Royal Ballet i London.
- Fysioterapeut, master of science, Eva Heidevall, driver Sport & rehabkliniken i Stockholm.

Arbetsmiljöverket synar kulturområdet

Under året kommer arbetsplatser på kulturområdet att inspekteras.

– Vårt fokus är kränkande särbehandlingar, säger Eva Karsten, arbetsmiljöinspektör och projektledare på Arbetsmiljöverket.

I MAJ INLEDER myndigheten arbetet med att säkerställa att arbetsgivarna bedriver ett förebyggande arbete kring kränkande särbehandlingar. Arbetsgivarna ska visa att de har kunskap om hur dessa frågor hanteras och att de fångar upp eventuella signaler på ett tidigt stadium. De anställda ska tydligt veta vilka regler som gäller. Arbetsgivarna ska också tydliggöra hur de gör om det uppstår konflikter och kränkande särbehandlingar. Det handlar om att ha kontroll över hela det förebyggande arbetet.

– Vi samarbetar ju med Diskrimine-

ringsombudsmannen, DO. Vi vill också markera skillnaden mellan sexuella kränkningar, som faller under DO:s lagstiftning och andra kränkningar, som faller under vår lagstiftning, säger Eva Karsten.

HAR ARBETSGIVARNA INTE dragit igång arbetet, kommer Arbetsmiljöverket ställa krav på att det görs.

– I år fokuserar vi på de tre storstadsregionerna i södra, västra och östra Sverige. Det här får inte vara ett arbete som sätts igång när skriverier pågår och sedan faller i glömska. Det måste hållas levande för att

kunna vara förebyggande, säger Eva Karsten.

Vad tycker Teaterförbundet om detta?

– Det är ett bra initiativ att arbetsmiljöverket även besöker vår bransch. Jag tror att många arbetsgivare har blivit medvetna om hur oerhört viktigt det är med en god social och organisatorisk arbetsmiljö. Förhoppningsvis stärker detta branschen i det förebyggande arbetet mot kränkande särbehandling och diskriminering, säger Tristan Agdler, regionalt skyddsombud på Teaterförbundet för scen och film.

MAGDALENA BOMAN

”Jag känner hunger efter att utforska filmen”

Det började med en varulv på Unga Klara. Nu gör Ardalan Esmaili kometkarriär inom filmen. Med prestigefyllda utmärkelsen Årets Shooting Star i bakfickan har också utländska agenter fått upp ögonen för skådespelaren som inte tar något för givet.

DET ÄR NÄST INTILL omöjligt att få till en intervjutid med Ardalan Esmaili. Ena dagen står han på Arlanda, på väg till en inspelning i Kiruna, andra dagen befinner han sig i Helsingfors för att jobba med det svensk-finska samarbetsprojektet *The White Wall*.

När vi äntligen får till det är han precis på väg till Köpenhamn för att delta vid utdelningen av det danska filmpriset Bodil, nominerad i kategorin Årets manliga huvudroll för *Charmören* – en av flera utmärkelser som har droppat in det senaste året.

Det är också Milad Alami film om iranske Esmail – på jakt efter någon att gifta sig med, för att slippa bli utvisad från Danmark – som tog Ardalan Esmaili hela vägen till Berlin och utmärkelsen Årets Shooting Star 2019. Motiveringen löd (i urval) ”... a leading man quality showing tremendous honesty in all his performance”.

– Förutom att jag blev glad och smickrad, var det viktigt för mig att Svenska Filminstitutet valde just mig som svensk representant, säger han när vi äntligen hittar ett tomt café nära Centralen.

Ardalan Esmaili upplever att många begåvade skådespelarkollegor inte får samma chans, på grund av sin hudfärg, och att det strukturellt sett har hänt så lite i branschen. Slår någon trots allt igenom är det ofta tack vare att regissören själv har utländsk bakgrund.

– Det finns en hunger och jävligt bra kvalitet där ute. Så fort hungern får chansen, hyllas den och blir nominerad till Guldbaggar. Så, varför litar inte de vita institutionerna på oss? Varför ger de oss inte huvudrollerna? Själv befinner jag mig på en trygg plats, men många icke-vita skådespelare jag känner upplever frustration. Det dödar drömmar. Därför var det så speciellt att bli utvald av Svenska Filminstitutet. Det var en seger – för oss alla.

Ardalan Esmailis filmintresse väcktes redan på gymnasiet och han gjorde praktik på Film i Västerbotten. Det ledde till en roll, i en kortfilm – av Milad Alami, samme regissör som nu skördar priser med *Charmören*. En film som Esmaili beskriver som befriande fri från ”politiska teman och offer – förövare-relationer.”

Behovet av att berätta, eller underhålla, kom tidigt i Ardalan Esmailis liv – ett sätt att passa in. Själv beskriver han sig som något av en kameleont.

– Jag stack ut: en iranier uppväxt i Skellefteå och Malå! Jag använde mig därför tidigt av clownen, skämtade och berättade roliga

historier för att underhålla andra och därmed bli accepterad. Som tur var hittade jag teatern och kunde kanalisera detta!

VÄGEN GICK VIA Fridhems folkhögskola och sedan StDH, Stockholms dramatiska högskola. Redan med slutproduktionen *Utan titel* – en hyllad monolog där han skildrar sin barndom – blev Ardalan upptäckt. Sex månader innan han tog examen var han plötsligt anställd och uppsättningen kom att turnera landet runt och även spelas i riksdagen.

– Direkt efter föreställningen kom Unga Klaras förra vd, Jonas Kahnlund, upp på scenen tillsammans med Suzanne Osten, och sa: vi vill ge dig ett 1-årskontrakt, säger han förtjust men ödmjukt.

På Unga Klara kom han att spela allt från varulv i *Lammungarnas fest* till arbetslös skådespelare i Alejandro Leiva Wengers *Författarna*. Trots fortsatt framgång inom teatern, med roller på allt från Dramaten (i Jonas Hassen Khemiris *Ungefär lika med*) till *Hamlet* på Göteborgs stadsteater, är det filmen som lockar Ardalan Esmaili just nu.

– Jag känner hunger för att utforska filmen. Teatern känner jag mig redan så hemma i. Jag är trygg på scenen och har haft privilegiet att ha fått jobba med fantastiska regissörer och texter. Men filmen är fortfarande ett mysterium för mig som jag vill försöka bemästra mer. Det är vad som driver mig: att utmana mig själv.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Ardalan Esmaili

Aktuell: Som Årets Shooting Star 2019 för flerfaldigt hyllade och prisbelönta huvudrollen i *Charmören*, inspelningen av svensk-finska filmen *The White Wall* och en ny säsong av *Rebecka Martinsson* (TV4).

Född: 1986 i Teheran (bodde där till två års ålder)

Utbildning: Fridhems folkhögskola och Stockholms dramatiska högskola (examen 2012)

Favoritfilm: *Taxi Driver*. Jag återkommer alltid till den när jag ska filma. Jag gillar hela idén om en antihjälte. Och att den inte moraliserar. Det är vad som också lockade mig med *Charmören*.

Om color blind-casting: Där ligger filmen långt efter. Ridley Scotts jobbade visserligen med blind casting i *Alien* redan på 70-talet, både sett till kön och etnicitet. Sedan är det som om ingenting hade hänt.

Under filmfestivalen i Berlin mötte Ardalan Esmaili agenter och rollsättare från hela världen: "På en speed-dating träffade jag 60 rollsättare på 120 minuter"!

Affschbild till årets cirkusfestival *CirkusMania*, som nästa år kommer att utvecklas till ett större evenemang.

Nästa år arrangeras en cirkusfestival i Stockholm

Den internationella branschmässan, Subcase, för samtida cirkus tar en paus.

I stället anordnas en festival i Stockholm under februari 2020.

Luca Ganuski

– Det svenska intresset för cirkus har vuxit avsevärt under senare år, säger Kiki Muukkonen.

KIKI MUUKKONEN, KONSTNÄRLIG LEDARE för cirkusavdelningen på Subtopia, sitter på ett kafé i Midsommarkransen. En intensiv arbetsperiod är till ända – den internationella cirkusmässan Subcase har avslutats och snart beger hon sig på några veckors semester.

– Vi har länge drömt om att ordna en festival parallellt med mässan, men inte ansett oss kunna mäktas med det arbetet med vår lilla personal. I år tog vi steget, nästa år tar vi ett större kliv, men samtidigt får mässan vila ett år.

Subcase, som i år firade tioårsjubileum, har varit en sluten tillställning. Subtopia, som står bakom mässan, har med åren utvecklat sitt samarbete med andra scener vilket skapat förutsättningar till att även ha publika föreställningar.

– I år öppnade vi upp delar av mässan, och samordnade den med en mindre festival som vi kallar CirkusMania, och satte en del av ljuset på den, säger Kiki Muukkonen. CirkusMania presenterade nio publika föreställningar på åtta scener, samt en fotoutställning

ÅRETS MÄSSA, SOM GICK av stapeln i februari, lockade 160 arrangörer från 25 länder. Utöver de nio helaftonsföreställningarna presenterades fyra work in progress-produktioner som fick chansen att söka sig nya samarbetspartners eller residenscenter. Desutom gavs artister möjlighet att pitcha sina projekt inför arrangörer.

Det var 2009 som Kiki Muukkonen fick uppdraget att utveckla cirkusmiljön på Subtopia. Hon inledde arbetet med att göra intervjuer med artister. Eftersom cirkuslivet är så nomadiskt till sin natur och innehåller ett ständigt turnerande, upplevde artisterna stor frustration över att inte kunna nå ut med sin konst. En specifik mäsas skulle kunna vara en del av flera lösningar på problemet.

– Men mötet mellan arrangörer och artister är i grunden ojämligt. Den ene har resurser, den andra behöver sitt levebröd. Hur ordnar vi då en mötesplats för köpare och säljare som är jämlik? Det har hela tiden varit en central fråga. Ett av svaren vi kommit fram till är självorganisering, vilket i årets Subcase tog sig i uttryck i att artisterna själva kom med förslag till seminarier och anmälde föreställningar till den publika cirkusfestivalen.

Om du tittar tillbaks tio år, vad har ni uppnått med mässan?

– Från början hade vi bara med kompanier från Subtopia. Sedan utvecklades mässan till att omfatta Norden, ibland har vi även inkluderat kompanier från andra länder. Många internationella arrangörer har med åren kommit hit och följt våra artister i olika projekt. De har skapat relationer. Artisterna har lärt känna den internationella marknaden och förstår hur den fungerar. De har hittat sina egna verktyg. Nu har vi en bransch som kan navigera på egen hand både på en internationell och svensk marknad.

Det svenska intresset för cirkus har dessutom vuxit avsevärt under senare år. Rent kulturpolitiskt har cirkusen nått en ny status, två rapporter kring cirkus har sammanställts och presenterats. Och nu bubblar det inom de svenska arrangörsleden.

– Något avgörande har skett i vår region. En tredjedel av arrangörerna vid årets mässa kom denna gång från Sverige. Det är ett genombrott, det finns ett jätteintresse och ett engagemang för cirkusen nu.

NÄSTA STEG ÄR ALLTSÅ att utveckla en festival. Festivalen kommer nästa år att ha någonstans mellan 15 och 20 programpunkter. Den kommer även att innehålla en seminariedel, som ska utarbetas tillsammans med en högskola.

– Vi går vidare med självorganiseringstanken också nästa år. Vi ser festivalen som ett kulturnatts-koncept. Scener ska förstås kunna boka, och artisterna ska själva kunna ha möjlighet att ta kontakt med en scen. Det måste rymmas i konceptet. Men det behöver inte heller bara vara föreställningar, säger Kiki Muukkonen.

Cirkusartister är ofta mångfaldskreatörer och gör olika saker. Så andra slags program kan också anmälas till festivalen. Kriteriet är att presentera en plats dit en publik kan komma.

– För oss är cirkus inte bara en akt, utan en attityd. Därför öppnar vi festivalen. Många artister gör andra kreativa experiment, exempelvis inom musik eller dans. Just nu överväger vi att ordna en klubbkväll under festivalen, som vi i så fall arrangerar tillsammans med cirkusartister, säger Kiki Muukkonen.

MAGDALENA BOMAN

Fast anställda och frilansare måste ta del av arbetet med sexuella trakasserier

Ihärdighet, utbildning och utvärdering. Och att inte bara involvera fast personal utan även frilansare.

Det är några sätt att fortsätta arbetet mot sexuella trakasserier inom scenkonsten.

VAD BEHÖVER GÖRAS för att förbättra arbetsplatskulturen och på så sätt motverka sexuella trakasserier inom scenkonsten? Den frågan diskuterades under ett frukostseminarium arrangerat av Teaterförbundet för scen och film, Svensk scenkonst och DIK.

– Det har hänt massor på området och det finns både lagstiftning och policyer mot sexuella trakasserier. Men det är ändå inte tillräckligt. Nu behöver vi lokal förankring, idéer och förslag från arbetsplatserna för att komma vidare och sätta stopp för tystnads-kulturen. Det krävs ihärdighet. På sikt måste vi också diskutera den svåra frågan om försoningsprocesser, sa Simon Norrthon, ordförande för Teaterförbundet för scen och film.

Under seminariet gavs även praktiska exempel på arbete mot sexuella trakasserier från två arbetsplatser: Göteborgs stadsteater och Folkoperan.

Göteborgs stadsteater har samarbetat med genusexperten, dramaturgen och dramatiker Lisa Lindén, som även ingår i det parts-gemensamma rådet mot sexuella trakasserier inom scenkonsten.

– Vi har under ett års tid bland annat använt samtalsmetoder som Openspace och Action Workshops där fokus har legat på lösningar, arbetet framåt och inte bara på det som har varit. Vi har även haft föreläsningar om härskartekniker och tystnads-kulturer, berättade Lisa Lindén.

Folkoperan har återkommande haft snabba och intensiva samtal genom bland annat Action Workshops. Även frilansare, som

medverkat i institutionens produktioner, har involverats i arbetet mot sexuella trakasserier.

– Vi har diskuterat vad vi ska fortsätta göra som är bra. Exempelvis delaktighet, tydliga policyer och platta hierarkier. Men vi har även diskuterat vad vi måste sluta med. Då framkom bland annat att vi inte får förminska kränkande behandlingar genom att skylla på stress och att det snart är premiär, framhöll Monica Fredriksson.

Hon poängterade att det blivit tydligt att det är viktigt att göra utvärderingar efter varje produktion samt att fortsätta med kompetenshöjning och utbildningar.

– Det finns fortfarande ett behov att gå vidare med frågan om vad sexuella trakasserier verkligen är för att ta kunna fram förslag om förändringar i kulturen och jargongen på arbetsplatsen, sa Monica Fredriksson.

GERTRUD DAHLBERG

Ge tips och förslag på åtgärder

Har du synpunkter och förslag på praktiska åtgärder på vad som kan göras för att motverka sexuella trakasserier på arbetsplatser inom scenkonsten?

Var med och gör skillnad genom att ta kontakt med parts-gemensamma rådet som Teaterförbundet och Svensk scenkonst står bakom. Mejla till: sherlot.jonsson@teaterforbundet.se

Dansare får stöd till att karriärväxla

Karriärväxling genom SOK-stiftelsen är i full gång. 15 scenkonstnärer har hittills fått aktivt och ekonomiskt stöd till att vidga sina yrkeskarriärer.

FÖRRA ÅRET TOG DE första karriärväxlarna klivet vidare i sina yrkeskarriärer. Tre stycken har växlat yrkesbana, övriga befinner sig fortfarande i processen att växla till ett annat yrke.

– SOK-stiftelsen är fortfarande en ung verksamhet och uppbyggnadsfasen pågår ännu. Men verksamheten har hittat sina former och rutiner, processer är på plats, säger stiftelsens vd Helene Bergstedt.

Intresset för att växla yrke växer. Många hör av sig till stiftelsen och ställer frågor till rådgivarna, även om de inte är redo att ansöka om stöd ännu.

– Det är roligt. Vi informerar både anställda och arbetsgivare, samt fackklubbar på scenkonstinstitutionerna. Vi vet också att det är när kollegor pratar som intresset väcks på allvar. Därför hoppas vi att de personer som har fått stöd genom SOK-stiftelsen

vill berätta om sin resa för andra, säger Helene Bergstedt.

Fortfarande är det många av dem som omfattas av Pisa-förordningen, som inte sökt den omställningsersättning som erbjuds.

– Det kan bero på att dessa dansare fortfarande arbetar. Men vi vill inte att en dansare som har slutat sin anställning ska missa chansen att söka den här ersättningen. Därför går vi ut med särskild information till dem i vår, säger Helene Bergstedt.

SOK-stiftelsen har svårt att nå ut med information till alla som omfattas av omställningsstödet, och kommer gärna ut till olika mötesplatser för att berätta om verksamheten.

För den som vill veta mer om vad en karriärväxling är, så har SOK-stiftelsen tagit fram videor och filmat webinarier som finns på hemsidan.

MAGDALENA BOMAN

KURSER OCH WORKSHOPS FÖR SKÅDEPELARE

Teater Alliansen

TANKEN OCH ORDET
29 april & 13 maj, Stockholm

INTIMACY ON SET WITH ITA O'BRIEN

- Seminarium 19 maj, Stockholm
- Workshop 20 maj, Stockholm

SKÅDEPELAREN I GESTALTNINGSÖGONBLICKET
20-24 maj, Stockholm

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Vårens utlysningar inom teater, dans och film:

Arbetsstipendium

Film Sista ansökningsdag 4 april

Teater och dans Sista ansökningsdag 9 april

Resebidrag och internationellt kulturutbyte

Sista ansökningsdag 25 april

www.konstnarsnamnden.se

K

15%
RABATT

Vem du än är, vart du än ska.

Nu får du som är medlem
i Teaterförbundet för scen
och film 15% rabatt på alla
resor med Sjs dagtåg.

Välkommen ombord!

→ Boka din resa på:
teaterforbundet.se/mina-sidor

TEATER GILJOTIN ♥ KULTURHUSET STADSTEATERN

BACK-STAGE

URPREMIÄR 12 APRIL PÅ TEATER GILJOTIN

Under repetitionsarbetet med Richard III kommer gamla konflikter upp till ytan. I föreläscenen mellan Richard III och Lady Ann bryter skådespelerskan Inga ihop. Arbetet avbryts. Hela teatern hamnar i kris. Vad är det egentligen som har hänt? Och hur ska teatern lösa situationen?

Av Emerson Berglund,
Inger Edelfeldt, Kia Berglund
Regi Kia Berglund
Med Jacob Ericksson, Angela Kovács,
Julia Marko-Nord, Josef Säterhagen,
Björn Wahlberg, Åsa Widéen

teatergiljotin.se

TEATER GILJOTIN

EN PRODUKTION AV TEATER GILJOTIN
I SAMARBETE MED KULTURHUSET STADSTEATERN

Scenografer vidareutbildas i vår

I vår vidareutbildas 24 scenografer med fokus på ledarskap.

– Vi vill definiera vår spretiga yrkesroll, och få ut information till Teatersverige om vår kompetens, säger Annika Bromberg, en av initiativtagarna till kursen.

TRYGGHETSÅRDET, TRS, arrangerar utbildningen för scenografer och kostymdesigners. Den sex dagar långa vidareutbildningen har planerats ihop med Teaterförbundet för scen och film och Svensk scenkonst.

– Vi var några inom vår yrkesavdelning som väckte frågan och tog den till dåvarande ordförande Anna Carlson och fick omedelbart ja på frågan om att ordna en vidareutbildning för oss som är informella ledare på teatrarna, säger Caroline Romare.

Arbetet med att ta fram en passande kurs har tagit sin tid. Initiativtagarna har sneglat en del på tidigare ledarskapsutbildningar som parterna arrangerat för regissörer och kvinnliga teaterchefer. Den här utgår från scenografers och kostymdesigners specifika arbetsposition.

– Som scenograf och kostymdesigner har du nyckel till alla avdelningar från vind till källare på teatrarna. Du är i kontakt med producenter, marknadsavdelning, tillverkning, ljud- och ljussteknik. Vi arbetsleder, men står samtidigt utanför institutionerna. Vi

måste bli bättre på att definiera vad vi gör och ta vara på den kunskapen, säger Caroline Romare.

Idén är att skapa ett rum för samtal med institutionerna om scenografers och kostymdesigners yrkesroll så att teatrarna kan se nya möjligheter och användningsområden för deras kompetens.

– Det är viktigt att veta hur våra institutioner fungerar, hur ramverken ser ut och ta reda på vart institutionerna är på väg. Det finns många utvecklingsfrågor som hamnar hos oss, men som studsar bredvid eftersom ingen har ansvar. Vi vill ringa in vad som fungerar bra och vad som går att exportera till andra institutioner. Genom utbildningen kan vi samla en kunskapsbank via våra kollegor, säger Annika Bromberg.

En första kurs med tolv deltagare drar igång under mars. Ytterligare tolv deltagare genomgår en utbildning från maj. Kursledare är Inger Rosell, som även ledde utbildningen för regissörer och kvinnliga teaterchefer.

MAGDALENA BOMAN

Välkomna Fredrik och Pontus!

Teaterförbundet för scen och film har anställt två jurister.

Här berättar de om sina tidigare erfarenheter och tankar kring det nya jobbet.

Fredrik Engdahl, 42 år, har tidigare arbetat som förbundsjurist på Läkarförbundet i 17 år. Nu har han börjat som ombudsman och jurist med inriktning på arbetsmiljö, jämställdhet och mångfaldsfrågor på Teaterförbundet för scen och film.

Hur kommer det sig att du valt att jobba inom fackförbund?

– Jag tycker det är roligt och utmanande att ha möjlighet att arbeta brett med olika sorters uppgifter för att hjälpa medlemmarna. Dessutom tror jag på de fackliga värderingarna och att ett samarbete mellan parterna är det bästa sättet för att lösa problem och komma vidare. Jag har ett stort människointresse, gillar att coacha och ser därför fram mot att ha mycket kontakt med medlemmar och förtroendevalda.

Vad hoppas du kunna uppnå?

– Min förhoppning är att jag på sikt ska kunna medverka till att människor inom scen och film får bättre villkor, som rättvisa löner, tryggare anställningar och en bättre arbetsmiljö. Jag brinner för frågor om mångfald och jämställdhet.

Berätta om vad du gör på fritiden.

– Jag och min fru har nyligen köpt en hästgård utanför Enköping. Där har vi två katter, två hundar och fem hästar så det är fullt upp. Hästvärlden är ganska ny för mig och jag har inte tidigare erfarenhet av att rida. Men jag är bra på att mocka.

Pontus Lenke, 42 år, har en bakgrund som ljusstekniker inom film och teater. De senaste fyra åren har han arbetat som jurist på Dramatikerförbundet. Han ska vikariera som jurist på Rättighetsbolaget.

Varför sadlade du om från ljusstekniker till jurist?

– När jag fick barn lyckades jag inte få ihop turnerandet med familjelivet och därför bestämde jag mig för att byta bana. Nu ser jag mina tidigare erfarenheter som en styrka. De gör att jag lätt kan relatera till medlemmarnas arbete och situation. Genom att lösa rättighetsfrågor och juridiska problem kan jag också avlasta människor så att de kan satsa sin kraft på den kreativa processen. Så blir jag också en indirekt del av det arbetet. Det känns kul.

Vad driver dig som jurist?

– För mig är idén om rättvisa viktig. På Teaterförbundet för scen och film hoppas jag att kunna vara med och bidra till att stärka, förvalta och utveckla upphovsrätten. Det är en brinnande och spännande fråga där mycket händer nu.

Vad gör du när du inte jobbar?

– Ägnar mig åt min familj som består av sambo och tre barn i åldrarna nio till 14 år. Sen tränar jag karate några gånger i veckan. Dessutom har jag ett stort kulturintresse och gillar film, tv-serier, teater och musik.

GERTRUD DAHLBERG

Kulturpolitiken lever inte upp till målen

På flera områden har de nationella kulturpolitiska målen inte uppfyllts 2018. Det konstaterar Myndigheten för kulturanalys i rapporten *En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen* (2019:01). Några problemområden som nämns är att deltagandet i kulturlivet inte har breddats, att de ekonomiska förutsättningarna för regionala kulturinstitutionerna har urholkats och att kultursamverkansmodellens inte fungerar som den ska.

– Vi bedömer att de ekonomiska förutsättningarna för offentligt finansierade verksamheter att utföra sina uppdrag och svara upp mot målen måste garanteras eller att verksamheternas mål anpassas till en lägre kostnadsnivå. Resurser och mål bör ha möjlighet att vara i balans, kommenterar myndighetschefen Sverker Härd rapporten i ett pressmeddelande. Läs hela rapporten på kulturanalys.se

Kulturrådet vill värna kulturutbyten

Varje år lämnar Kulturrådet ett budgetunderlag till regeringen med förslag på vilka resurser de olika kulturområdena behöver. Ett av dem är att de nu tidsbegränsade medlen för den musikaliska scenkonsten ska permanentas budgetåret 2020–2022. Generellt nämns faran med ett alltmer polariserat samhälle, och hur en fortsatt ojämlig fördelning av kultur och resurser mellan stad och land därför måste minskas. Av samma orsak föreslås att internationella kulturutbyten ska värnas mer framöver. Hela budgetförslaget går att läsa på kulturradet.se

Chris Glöag

Iréne är årets Jussi Björling-stipendiat

Iréne Theorin har tilldelats årets Jussi Björling-stipendium på 100 000 kronor. Theorin är ganska okänd i Sverige, men internationellt har hon uppträtt på stora operascener som La Scala, Metropolitan, Covent Garden, Staatsoper Wien, Opera de Paris och Bayreuth.

Priset delas ut årligen till framstående sångare och musikprofiler av SKTS, Stiftelsen Kungliga Teaterns Solister, och Anders Walls stiftelse.

SVT:s thrillerserie *The White Wall* har spelats in i Finland.

Produktionsrabatt gör Finland till filmparadis

Det produktionsbolag som väljer att spela in sin film i Finland kan spara miljoner. Detta tack vare den produktionsrabatt som landet införde 2017. Rabatten är utformad så att tv-drama och filmproduktioner kan få tillbaka upp till 25 procent av det de spenderar i landet. En av de 40 produktionsbolag som hittills har använt rabatten är bolaget bakom den svenska tv-serien *The White Wall*.

Danjel Andersson ny chef för danska Dansehallerne

Danjel Andersson lämnar Moderna dans-teatern, MDT, för att istället bli chef för Dansehallerne i Köpenhamn, med inriktning på samtida dans "mitt i byn". Han tillträder sin nya tjänst redan i maj. Det skriver danska tidskriften *I Scene*. Andersson har varit chef för MDT sedan 2010. Hans efterträdare har ännu inte offentliggjorts.

Samiskt danskompani kan bli verklighet

Koreografen och dansaren Ola Stinnerboms mångåriga dröm om att starta ett samiskt danskompani kan bli verklighet. Det skriver *Danstidningen* som hänvisar till en intervju med Stinnerbom i *Mittmedia* där han berättar att han inte längre är ensam om idén och att "många kommuner i Västernorrland har visat intresse i hela den region som redan har status som samiskt förvaltningsområde". Även på Stinnerboms hemsida står det också att han just nu "startar upp och etablerar ett nationellt professionellt samiskt danskompani för unga dansare".

Rekord för svensk debutfilm

Med en budget på 18,5 miljoner kronor har det Norrköpingsbaserade filmkollektivet *Crazy Pictures* lyckats skapa en kassako: Hittills har debutfilmen *Den blomstertid nu kommer* sålts till över 100 länder. Men redan 2015 slog kollektivet ett annat rekord när de sökte pengar för produktionen. På mindre än 24 timmar drog de in 350 000 kronor via mikrofinansiering. *Den blomstertid nu kommer* hade svensk premiär 2018.

Aftonbladet fällt för artiklar om Benny Fredriksson

I december 2017 publicerade Aftonbladet flera kritiska artiklar om Kulturhuset Stadsteaterns förre vd, Benny Fredriksson. Nu fälls tidningen av PON, pressens opinionsnämnd, för att grovt ha brutit mot god publicistisk sed. "Ett allvarligt pressetiskt övertramp" kallas publiceringarna där Fredriksson anklagades för såväl maktmissbruk som sexuella trakasserier, utan att han gavs möjlighet att bemöta kritiken. Artiklarna gick att läsa på ledarsidor som i kulturdelen.

Jämställt på Stockholm konstnärliga högskola

Lagom till internationella kvinnodagen presenterade SKH, Stockholms konstnärliga högskola, statistik som visar att den skolan är ovanligt jämställd jämfört med den övriga akademiska världen. Bland annat att 53 procent av professorerna på skolan är kvinnor (2018). Även andelen kvinnliga lektorer och doktorander ligger förhållandevis högt, på 73 respektive 67 procent. En förklaring som ges är att det är "fler kvinnor som söker sig till de konstnärliga ämnena än till exempelvis de naturvetenskapliga och tekniska".

Skånes dansteater kommer till biennalen med *Dare to wreck*.

15 produktioner till Scenkonstbiennalen

Programmet för årets Scenkonstbiennial, som äger rum 14–19 maj i Sundsvall och Härnösand, har släppts. Av de 15 produktioner som har valts ut finns bland andra *DNA – dansa nära anhörig* (Backa teater, Göteborgs stadsteater), *Hamlet* (Teater Galeasen), *The Laramie Project* (Kulturhuset Stadsteatern Skärholmen), *När vi träffade varann* (Riksteatern), *Ocean* (Lumor och Unga Klara) och *SLICK* (Sofia Södergård, Norrlandsoperan). Vårdteater är Scenkonst Västernorrland och den som vill delta under biennalen kan köpa biennialpass på: www.scensverige.se.

Rättelse för nr 1-2019

Anders Carlsson är professor i skådespelarkonst på Teaterhögskolan i Helsingfors.

”Jag gillar ordet normkreativt”

Skådespelaren Jonas C Wahlström stortrivs på regionteatern Blekinge Kronoberg.

– Här har alla bitar fallit på plats.

Jämlikhetsfrågor har alltid engagerat Jonas. Nu är han en av två ordförande för Teaterförbundets normkreativa arbetsgrupp.

Regionteatern i Växjö är också en arbetsplats där demokrati- och rättighetsfrågor står högt upp på agendan.

Anders Bergin

Anders Bergin

DET ÄR TORSDAG och Jonas C Wahlström har just avslutat dagens repetition vid Regionteatern i Växjö. Teaterns lokaler är fulla av liv och rörelse, liksom den övriga delen av byggnaden som rymmer en grundskola. I teaterns ateljé finns en stillsam vrå där Jonas intar dagens mikrovärmda lunch och samtidigt berättar om allt som är på gång på teatern och för honom själv.

– Just nu har vi börjat med att gå igenom manuset till pjäsen *Ljusets Rike 2039*. Det är en nyskriven dystopi av Lucas Svensson som främst riktar sig till ungdomar i högstadiet och på gymnasiet. Handlingen utspelar sig 20 år framåt i tiden där min karaktär Ferdinand och mina två medspelare lever i en värld som föraktar svaghet och hyllar fysisk styrka och glorifierar våld, berättar Jonas.

Pjäsen regisseras av Helena Sandström Cruz som förra säsongen regisserade klassrumsföreställningen *Hetero*, vilken också spe-

Jonas C Wahlström och regissören Helena Sandström Cruz har dragit igång med arbetet den nyskrivna dystopin *Ljusets Rike 2039* av Lucas Svensson.

lades för ungdomar och fick stort gensvar. I uppsättningen som nu ska ut på turné finns det flera paralleller till aktuella frågor, som att fördomar och förakt riktas mot personer som inte passar in eller som inte har samma möjligheter som andra.

– Empati, mänsklighet och att kunna acceptera alla människor är bärande delar i pjäsen. Det är frågor som jag länge känt stark för, säger Jonas.

VÄGEN TILL REGIONTEATERN i Växjö startade med en audition för skådespelare hösten 2017, något som inte är alltför vanligt i teatersammanhang. Men det ledde till att Jonas och två andra skådespelare fick kontrakt för två års anställning.

– Nu har jag jobbat här i drygt ett halvår och har från starten känt att det finns en balans som jag tycker om. Tidigare har jag jobbat med fria teatergrupper och på större institutioner. Båda har

sina för- och nackdelar. Men här är det som att alla bitarna faller på plats när det gäller gemenskap, resurser och att alla får lika stort utrymme, säger Jonas.

SEDAN ETT PAR ÅR TILLBAKA har Regionteatern utökat uppsättningarna på de egna scenerna och sin dansverksamhet. Målet är att nå en bredare publik med olika bakgrund, och särskilt barn och unga som ska kunna ta del av scenkonst och själva uttrycka sig konstnärligt.

En del i den nya inriktningen är Sveriges första fasta medborgarscen, en sorts dokumentärsцен där alla som bor i regionen kan medverka i rollen som sig själva på olika sätt. Hittills har flera evenemang genomförts på scenen, bland annat föreställningen *Lust* som bygger på intervjuer om kvinnors lust och sexliv, men även uppsättningen *Att Se* där tre synskadade personer berättar

Jonas gör en lunchföreläsning med poesi och texter av Jonas Gardell.

sina personliga historier. Idén kommer från scenkonstchefen Therese Willstedt och hennes tidigare arbetsplatser i Danmark, Tyskland och Norge.

– Det är alltid intressant när olika roller blandas och bryts upp. Arbetet här på teatern har inneburit att jag också har kunnat vidga mina egna uttryck. Jag har alltid tyckt om helheten av att skapa, sjunga, skriva och dansa. Nu har jag regisserat en barnföreläsning som bygger på boken *Prinsessan Kristalla* av Anette Skåhlberg, berättar Jonas.

HAN HAR OCKSÅ satt upp en föreläsning med poesi och texter av Jonas Gardell. Det är texter som inte bara är roliga och sorgliga, de är också angelägna och berättar något om oss själva som människor.

– Ända sedan jag gick i skolan har rättvisefrågor, olika förutsättningar och demokrati varit viktiga frågor för mig. Jag har bland annat engagerat mig i Stockholm Pride och är ledamot i Teaterförbundets yrkesavdelning för skådespelare. När Teaterförbundets normkreativa arbetsgrupp rekryterade medlemmar

2016 var det helt rätt i tiden och jag gick med direkt, säger Jonas.

SYFTET MED DEN normkreativa arbetsgruppen är att främja mångfald och jämställdhet inom scen och film, och att sätta fokus på eventuell diskriminering exempelvis på grund av kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning, funktionshinder eller ålder.

– Jag gillar ordet normkreativ. Det visar tydligt att vi inte har något mandat att bestämma saker eller ge svar. Istället väcker vi nya tankar och frågor för att vrida och vända på perspektiv så att nya uttryck får möjlighet att synas och bli accepterade, säger Jonas.

Just nu håller arbetsgruppen på att med att förbereda ett panel-samtal om utseendefixering. Titeln är *Kom tillbaka när du har gått ner 15 kilo!* och kommer att föra samman flera yrkesgrupper inom scen och film för diskussion. Själva samtalet kommer att hållas vid Scenkonstbiennalen i Sundsvall/Härnösand i maj.

– Utseendefixering är ett väldigt angeläget ämne att prata om eftersom det är så dominant i branschen och en så laddad fråga.

"Utseendefixering är ett väldigt angeläget ämne att prata om eftersom det är så dominant i branschen och en så laddad fråga."

Anders Bergön

Jonas har själv mött motstånd när han ifrågasatt stereotyper och förlegade synsätt inom teaterns värld.

De flesta av oss vet ju att i barnteater kan vem som helst spela till exempel en giraff. Men när vi går över till teater för vuxna, då sker en förändring. Det blir istället mer noga med att olika gestalter inte bryter för mycket mot mallar som ofta är väldigt snäva, säger Jonas.

Han har själv mött motstånd när han ifrågasatt stereotyper och förlegade synsätt. Både bland kollegor, regissörer, pedagoger och producenter. Ibland är motståndet svårt att uppfatta, det kommer fram på sätt som inte är lätta att bemöta.

– Ett typiskt exempel är att inte uppfylla en form av allmän-giltig mansroll. Man får en känsla av att inte bli tagen på allvar.

Det man bidrar med kan betraktas som "fjolligt". Men ifrågasättanden av könsuttryck är alltid aktuella och bidrar till förändring, vad som är ok för tjejer och vad som är ok för killar, säger Jonas.

ATT FRÅN BÖRJAN ha upplevt teatervärlden som full av lek och fantasi har han haft tvivel om det går att passa in i en bransch där hierarkier, särbehandling eller trakasserier ibland tar överhanden. Att mötas av ointresse, tystnad eller ifrågasättanden kan ge en känsla av utanförskap. Men för Jonas har tvivlen mynnat ut i en än starkare vilja att skapa förändring.

– Jag är absolut ingen expert, men för den som blir exkluderad

Lunchen är slut och Jonas är tillbaka i repetitionssalen för att jobba med *Ljusets Rike 2039*.

på en arbetsplats finns det två vägar att gå. Antingen att säga ifrån och söka stöd för att inte stå ensam. Eller så måste man gå vidare och hitta nya sammanhang och personer som accepterar den man är som person och som lyssnar på det man har att säga, säger Jonas.

Metoo-rörelsen har rört om ordentligt i maktstrukturer och tystnadskulturer. Nu finns farhågor om att förändringarna sakta tynar bort och att den tidigare ordningen återinfaller. Liksom arbetet mot trakasserier och maktstrukturer är ifrågasättandet av normer och förutfattade meningar en pågående process utan egentlig slutpunkt.

– Det normkreativa arbetet kommer att utvecklas och hela ti-

den fortsätta mot nya mål. Arbetsgruppen har redan blivit bredare med medlemmar från fler delar av branschen vilket gör att vi kan vidga vyerna ytterligare och ge ännu mer positiv kraft för förändring, säger Jonas.

Lunchen är slut och det är dags att gå hem för en promenad med Cavalier King Charles-spanieln Max. Den närmaste tiden blir full av repetitioner av pjäsen *Ljusets Rike 2039* varvad med framföranden av Jonas Gardells texter. Samt inte minst att fortsätta arbetet för att vidga perspektiven på mångfald och jämlikhet.

"Jag blir glad av att syntolka"

Kom som du är och när du vill. Teater 23 i Malmö syntolkar alla sina föreställningar. Narjes Al-Ansari sköter tolkning och ljudteknik.

Nille Leander

FÖR TRE ÅR SEDAN började ljudteknikern och syntolken Narjes Al-Ansari på Teater 23 i Malmö. I bagaget hade hon en rad högskole- och universitetskurser inriktade på radioproduktion, ljud, musik och språk.

– Allt gick ihop här, beskriver hon känslan.

Narjes Al-Ansari tog med sig ett mycket personligt perspektiv till Teater 23. Sedan barndomen har hon en svår synnedsättning.

– Jag var åtta år och fick en utskällning i skolan för att jag inte antecknade, men jag såg inte vad som stod på tavlan. Jag anpassade mig och kom snabbt tillbaka som den duktiga flicka jag var. Egentligen minns jag inte så mycket av den tiden – utom utskällningen.

Sedan dess har synen gradvis försämrats.

– Idag har jag ungefär sex procents syn.

Narjes Al-Ansari vet alltså vad som krävs och förväntas av en syntolk.

– Syntolken ska så långt som möjligt undvika värdeord. Publiken måste få göra sin egen tolkning. Klart, tydligt ljud, neutral röst, inte för många detaljer, inte tala i munnen på skådespelaren eller flera sekunder innan repliken sägs från scenen. Det vanliga är att syntolken pratar för mycket. Eventuell musik ska höras, inte överröstas.

En sak har Narjes Al-Ansari insett på vägen.

– En måste lära sig att det inte går att göra den perfekta syntolkningen. Jag har lyckats släppa det.

Narjes Al-Ansari arbetar tätt tillsammans med övriga i ensemblen och deltar aktivt i det konstnärliga arbetet med uppsättningar.

– Vi för hela tiden en dialog. Som syntolk är det viktigt för mig att veta vad de övriga vill med föreställningen. Syntolkningen måste smälta in och får inte störa resten av verket.

Med rysaren *Fulet* förra året, om skolkorridorsterror där ett elakt skämt urartar och leder till katastrof, prövade hon ett annat sätt att arbeta.

– Det var intressant att syntolka skräck. Här valde jag en mer konstnärlig tolkning.

Till suggestiva bilder som rullade över scenens fond läste hon rytmiskt ord som matchar bilderna.

– Det var ord som blod, sår, andnöd, skabb, inklämd. Jag ville verkligen att publiken skulle känna. Jag lade också en mörkare ton i rösten. Om en gör en konstnärlig tolkning måste en vara

mycket varsam och säker på sin sak. Finns utrymmet? Kommer föreställningen att förhöjas av ett mer konstnärligt sätt att syntolka på? När det visuella ska stimulera känslor kan det vara enklare att göra det med ljud för att få samma effekt för någon som inte ser, såsom med *Fulet*.

MED ETT BIDRAG från Region Skåne har Teater 23 kunnat utveckla en digital lösning med inspelad syntolkning som sköts av körteknikern. Målet är att göra så få tangenttryck som möjligt. Vid dörren får besökaren hörlurar och en mottagardosa, eventuellt en extra sladd för medhörning och kan direkt börja lyssna till en introduktion av pjäsen.

– Jag läser in syntolkningsreplikerna som egna ljudspår. Under repetitionerna programmeras de med pjäsens ljud och ljus. Jag justerar tajmningen genom att spela in föreställningen och torrkör, det vill säga live utan syntolkningspublik. Jag jobbar mot en filmad föreställning och kan fokusera på mindre ytliga saker och har oftast bara en enda scenografi som ändras med hjälp av ljus. Under en syntolkad film måste en få in scenografin samtidigt som handlingen pågår.

Inför framtiden önskar sig Narjes Al-Ansari att tekniken sprids för att så mycket som möjligt ska syntolkas, speciellt skolföreställningar. De som behöver syntolkning är idag hänvisade till särskilda tillfällen, utan möjlighet att dela upplevelsen med sina kompisar.

– Jag vill att så många som möjligt ska se allt. Jag blir glad av att syntolka.

SUZANNE FRIEBERG

Narjes Al-Ansari

Yrke: Ljudtekniker och syntolk på Teater 23 i Malmö. En tredjedel av Trio Spelevink som arbetar med musik för förskolan.

Ålder: 32 år.

Bor: I Malmö. Född i Budapest. Uppvuxen i Sverige med ungersk mamma och pappa från Irak. "Jag har en fot i alla möjliga världar. Jag är stolt över mixen."

Intressen: Språk. Talar ungerska, engelska, svenska. Förstår franska, spanska och japanska. "Men jag måste borsta upp mig."

– En måste lära sig att det inte går att göra den perfekta syntolkningen. Jag har lyckats släppa det, säger ljudteknikern Narjes Al-Ansari.

Syntolkning är ett sätt att

Scriptan Anna Potter syntolkar film. Hon skriver manus och ger röst åt det som syns på bilden.

– Jag ser det som att jag bearbetar manus på olika sätt. Det är ett spännande komplement till jobbet som scripta, säger hon.

Johan F. Låfstedt

NÄR SCEN & FILM KONTAKTAR Anna är hon i Kiruna, som filmscripta i den nya säsongen av *Rebecka Martinsson*. Det är intensiva dagar och en del nattfilmning. Inspelningen pågår till mitten av april. Anna Potter är filmscriptan, som gick vidare till en manusutbildning vid Institutet för högre tv-utbildning, IHTV, i Göteborg. Hon har skrivit prisbelönt novellfilm och utarbetat storylines för långfilm. Efter tre års anställning på SVT utlyste Kulturakademien Trappan i Göteborg, en kurs i syntolkning – Anna blev nyfiken.

– Jag insåg att det här handlar ju också om att skriva manus. Då trodde jag att synskadade personer antingen ser dåligt eller inte alls. Men det är långt mer komplext fick jag lära mig. Vissa ser prickar, leopardmönster och andra ser i hål. Det finns en massa varianter på synskador, det var oerhört intressant.

Hon gjorde ett prov och godkändes till kvalificerad syntolk.

– Mitt första jobb var att syntolka föreställningen *Katitzi* på Folkteatern i Göteborg. Inom teatern är det vanliga att göra jobbet live. Men eftersom jag är yrkesverksam inom film, och produktioner jag jobbade med behövde syntolkas, som exempelvis *Cockpit*, så föll det sig naturligt att fortsätta verka mer inom fältet film och tv, säger Anna.

Hon har syntolkat film och tv, både för barn och för vuxna.

– Det finns olika skolor om hur jobbet ska göras. Några anser att syntolkningen ska vara så neutral som möjligt. Jag tillhör inte den skolan utan anpassar mig till filmen. I exempelvis Anna Odells film *Återträffen* hade jag en mer lugn och poetisk ton för att förmedla den känsla som finns i filmen. När jag syntolkade långfilmsdeckaren av Liza Marklund, *Nobels testamente*, där det finns spänning, anammade jag en annan ton, för att göra rättvisa åt dramaturgin i filmen. Det blir en form av skådespeleri! För mig är syntolkningen en konststart i sig, och ljudläggaren är inte bara en tekniker som lägger in en replik på en given tidkod, utan en medskapare.

DET KRÄVS EN DEL förberedelse innan själva tolkningen spelas in i en ljudstudio. Tre gånger går Anna igenom materialet före inspelningen.

Första ”titten” innebär bara att ta till sig filmen. Ibland krävs viss research för att kunna beskriva det som finns i bild. Får hon tillgång till originalmanuset så läser hon det.

Andra gången hon ser filmen antecknar hon och skriver ett grovmanus. Tredje gången kontrollerar Anna att hon hinner säga det som ska berättas om bilden, utan att det krockar med filmens dialog och andra berättande ljud, exempelvis att en dörr slår igen, eller att ett klick hörs.

– Texten bör vara korrigerad och klar när jag går in i studion och läser in min tolkning. Ibland förklarar jag också saker som inte är så tydliga i filmen. Om jag läst manus och märker att något inte är helt uttalat i bild. Då kan jag förklara känslan som inte syns i rutan och förstärka det via min text.

Anna har även syntolkat Melodifestivalen två gånger live, i SVT:s direktsändning för webben från Göteborg.

– Det var nervöst, och något annat än att livetolka en film. Det är ungefär som att referera sport, säger man något fel går det inte att backa bandet. Jag råkade kalla Dr Alban för Laban. Pinsamt, men det var bara att köra vidare. Jag fick ändå en hel del positiv respons för min tolkning via Facebook.

EMELLANÅT GÅR DET ATT läsa sura kommentarer på SVT:s Facebooksida om att en berättarröst på filmen eller i programmet förstörde allt. Det är innan de blir upplysta om att de förmodligen klickat på den syntolkade versionen av ett program.

– Självt tycker jag det är jättebra att lyssna till syntolkningar. Särskilt om jag håller på med något annat samtidigt. Det är jättepraktiskt, säger scriptan som då slipper ägna ännu mera tid framför en monitor än hon redan gör varje dag på jobbet.

– Det är en superbra kombination att jobba som filmscripta och med manus. Jag är en manus- och dramaturginörd. Älskar att fundera över och testa hur man berättar en historia. Faktum är att min producent, min regissör och jag har fått utvecklingspengar för ett nytt långfilmsmanus nu, vilket är väldigt hedrande, säger Anna Potter.

bearbeta manus

Anna Potter

Yrke: Filmscripta, dramaturg och manusförfattare.

Bor: Göteborg och Stockholm.

Syntolkade filmer och tv-program (i urval): *En gång i Phuket, Avalon, EGO, Micke och Veronica, Det mest förbjudna, Bokstavlandet, Idrottens himmel och helvete.*

Senast sedda film: *Marvel* (på Folkets hus i Kiruna) tv-serien *Hidden*.

Simon Gammal

Filminstitutet ger medel för syntolkning

FLERA BOLAG ARBETAR MED att syntolka film. Peter Lilliecrona är ordförande och projektansvarig i föreningen Syntolkning Nu, och driver ett av dessa bolag. Han konstaterar att två appar är tillräckligt uppdaterade för att kunna ge en rimlig syntolkning av film: Iphones *Movietalk* och Androids *Biohjälpen*.

– De fungerar så att appen lyssnar på ljudet i filmen. När appen identifierar ljudet i filmen spelas tolkningen upp. Men det finns en del tekniska problem. Som när filmen börjar med en lång tystnad hittar inte appen sin startpunkt, säger Peter Lilliecrona.

Appen kan användas individuellt, så att den synskadade kan sitta ihop med andra och dela samma upplevelse. Detta till skillnad från syntolkade program på SVT Play där alla måste höra syntolkningen.

Hur många svenska filmer syntolkas idag?

– För få. Filminstitutet har 1,5 miljoner kronor i medel till distributörer för att syntolka film, men pengarna går inte åt. Stora utländska distributörer, särskilt amerikanska, bryr sig inte om att söka pengar för syntolkning.

Fakta om syntolkning till film via appar.

- Totalt syntolkades 35 svenska och utländska filmer under 2018.
- Samma år laddades cirka 6 300 ljudfiler ner för syntolkning via apparna, närmare 75 procent av dessa filer var för biovisning, medan 25 procent var nedladdning av streamade filmer eller för dvd.
- Apparna har idag ett bibliotek om 125 biofilmer, men alla har inte levererats för att fungera även för tv-formatet som rymmer 25 bilder per sekund.

”Vi måste komma bort från nödlösningar inom filmen”

Filmavdelningens nya styrelse satsar på att stärka olika yrkesgrupper i branschen.

– Vi vill framför allt bredda och fördjupa diskussionen mellan våra olika grupper inom avdelningen. Men vi vill även bli mer synliga runt om i landet, säger ordförande Sanna Ekström Forsberg.

DEN SKÅNEBASERADE kostymdesignern Sanna Ekström Forsberg är i Stockholm och assisterar kostymdesignern Kicki Ilander på inspelningen av *Ture Sventon*.

– Filmarbetare åker vart som helst för att få jobba. Vi har så många kompetenta filmarbetare i Sverige. Men de regionala stöden, med riktade spendpengar, sätter ibland käppar i hjulen för folk på andra orter att söka sig till jobben, säger Sanna Ekström Forsberg.

Filmavdelningen inledde det nya året med ett seminarium under Göteborgs filmfestival om stuntutövares arbetsvillkor. Den nyvalda styrelsen vill fortsätta med den typen av samtalsseminarier också när det gäller andra yrkesgrupper.

– Grundidén är att få en mer öppen diskussion på produktionserna och vid varje inspelning. Det handlar om att skapa större förståelse och ödmjukhet inför varandras uppgifter. Det behövs överlag, säger Sanna som multitaskar med sin telefon och meddelar sig till sin avdelning på produktionen hon tillfälligt rymt ifrån.

627 medlemmar är anslutna till filmavdelningen idag, och inom den finns en stor bredd på yrken – hela 56 titlar är organiserade inom avdelningen.

– I vårt medlemsbrev ställer vi frågan om att bilda undergrup-

per inom vår avdelning. 1st AD har redan ett sådant nätverk, liksom har filmklipparna bildat en undergrupp. Många har specifika problem, som exempelvis mask och kostym, rekvisita och scenografi, liksom platsavdelningarna. Vi tar också tacksamt emot förslag på ämnen som våra medlemmar tror passar för att diskutera i ett samtalsseminarium eller om någon vill föreslå specifika kompetenshöjande utbildningar, just för sin yrkesgrupp.

Under det här året kommer filmavdelningen att anordna utbildningar på flera håll i Sverige. Först på listan står en kurs i hjärt- och lungräddning i Stockholm, Luleå, Malmö och Göteborg. Det är något som alla på en produktion behöver, menar hon.

SANNA HAR ARBETAT med film sedan 2002. Hon har gått den långa vägen och arbetat parallellt med att utbilda sig. Ursprungligen kommer hon från Luleå. Efter en fristående kurs i grundläggande textilhantverk på Stenbyskolan i Dalsland, fick hon en praktikplats på Dramaten. Där träffade hon kostymdesignern Jaana Fomin, som hon senare assisterade när *Smala Sussie* skulle spelas in.

– Jag har jobbat ganska länge nu och mycket har blivit bättre med åren. Säkerhetsfrågor har kommit upp på agendan. Likaså

Magdalena Boman

Sanna Ekström Forsberg
Yrke: Kostymdesigner.
Ålder: 38 år.
Bor: Rydsgård, Skåne.
Produktioner i urval: *Medan vi lever*, *Ack Värmland*, *Bron*, *Halvdan Viking*, *Systrar*, *Ture Svanton*.
Senast sedda film: *Polar* [Netflix].

- Förberedelse tiden och inspelningstiden har blivit allt kortare under senare tid. Det skapar frustration bland de konstnärliga avdelningarna i teamen, säger Sanna.

har de flesta produktionsbolag idag en handlingsplan vad gäller trakasserier av olika slag. Men förberedelse tiden och inspelningstiden har blivit allt kortare under senare tid. Det skapar frustration bland de konstnärliga avdelningarna, säger Sanna.

FRAMFÖRHÅLLNINGEN ÄR OFTA för kort. Manus, som är det gemensamma för alla på inspelningen kommer sent och skådespelare väljs sent, vilket skapar specifika problem genom alla led i produktionen från inspelning till postproduktion, inte minst för kostym och mask. Många ställer sig frågan varför produktionsbeslut fattas för projekt som inte är klara.

– Det här gäller särskilt vid inspelning av serier. Då kanske bara fyra avsnitt är klara, sedan finns endast ett synopsis över handlingen. När personer försvinner från manus, och andra kommer in, får avdelningarna inte tillräckligt med tid för att preparera ett byte av en skådespelare.

Saken är den att filmarbetare för det mesta är mycket ambitiösa och har stor arbetsvilja, påpekar Sanna.

– Men många gånger känns det som om vi måste trola med knäna. Vi önskar inget annat än att få tid till att göra det bästa vi kan. När tiden inte finns, känns det som man bara gör nödlösningar. Det är en tråkig känsla att gå runt med i projekt efter pro-

jekt. Kan vi komma bort från det får vi både gladare filmarbetare och gör bättre film, säger Sanna.

Men Sanna Ekström Forsberg är i alla fall mycket nöjd med nya styrelsen i filmavdelningen.

– Det känns väldigt roligt. Vi har stor yrkesbredd inom styrelsen och vi kommer från olika håll. Diskussionen mellan oss är öppen och trevlig. Vi har också fått mycket positiv respons på vårt seminarium i Göteborg. De två första månaderna har vi lyckats locka till oss 19 nya medlemmar. Jag ser verkligen fram emot fler samtalsseminarier och att få chans att ordna kompetenshöjande utbildningar.

MAGDALENA BOMAN

De sitter i filmavdelningens styrelse

I styrelsen sitter förutom kostymdesignern Sanna Ekström Forsberg – filmklipparen Marinella Angusti, stuntutövaren Sara Larsson, 1st AD Daniel Malmén, tv-fotografen Peter Mild, rekvisitören Anna Coinberg, platschefen Oscar Hansen, rekvisitören Frida Bernhardsson.

Sinnligheten i en tid som flytt

Orionteatern ger sig i kast med den digra uppgiften att dramatisera Marcel Prousts sju delar *På spaning efter den tid som flytt* till en scenmonolog.

En otidsenlig, osamtida, ointeraktiv och högtravande scenkonstupplevelse som kommer att förändra din uppfattning om verkligheten, utlovas.

Maja Salomonsson och Nina Jeppsson berättar om hur de gått till väga.

DET ÄR UNGEFÄR HUNDRA år sedan *På spaning efter den tid som flytt* publicerades, och tio dagar kvar till premiär.

Maja Salomonsson och Nina Jeppsson pustar ut i en soffa på Orionteatern i Stockholm efter en repetition, och försöker svara på frågan hur man gör scenmonolog av en 3 486 sidor böljande text som innehåller nästan allt.

Eller som de själva uttrycker det ”ett långt försök att sätta ord på allt det i existensen som egentligen inte går att sätta ord på”. Maja och Nina svarar båda för manus och regi och det är Nina som står på scenen.

De träffades förra året, när de gjorde *Hamlet – en monolog där alla dör* på Ung scen/öst tillsammans med Manda Stenström; en turnerande loop pedal-konsert för gymnasieelever i Östergötland.

– Vi lekte med olika idéer först. Skulle vi göra en feministisk parodi? Lyfta fram Ofelias roll? Ironisera? Men vi fastnade för att gå rakt in i Hamlets kärna, ta honom och hans existentiella ångest på allvar. Det blev väldigt fina reaktioner från publiken, berättar Nina.

Steget från teaterns klassiker till litteraturens började med att

Jose Figuera

de skämtade om att göra teater av *På spaning efter den tid som flytt* – ännu en subjektsdriven, manlig berättelse.

– Vi blev förtjusta i idén, i Prousts konstsyn och i upphöjandet av de sinnliga dimensionerna i tillvaron, säger Maja och Nina.

I HÖSTAS DÖK DE NER i romansviten på var sitt håll. Nina bor i Malmö och Maja i Stockholm. De läste i tre månader, markerade citat som fångade dem, skickade till varandra och diskuterade sina val.

– Vi har arbetat intuitivt, med utgångspunkt i vad vi själva går

igång på. Vi insåg snabbt att vi i huvudsak ska använda Prousts originalformuleringar. Det är i språket och inte i handlingen som allt uppstår, som han fångar verkligheten eller snarare bortom-
verkligheten, säger Maja.

Det behövs många ord för att komma till det som är bortom-
orden, konstaterar Nina och beskriver vistelsen i Prousts romanvärld som att färdas mellan vacker sinnlig poesi, precisa formuleringar och lågt väggklotter – sådant som man kanske skulle ha strukit. – Men så arbetade inte han. När han jobbade om sina texter, så gjorde han tillägg i stället, säger Nina.

Maja Salomonsson

Regissör, dramatiker och radioproducent.

Ålder: 38.

Utbildning: StDH:s radiolinje 2011.

Tidigare produktioner (i urval): *Vilka är ni?* på Ögonblicksteatern i samarbete med konstnären Ingela Ihrman. Hörlursverket *Plint – en gympasalsshow* på Riksteatern. Dokumentärer, drama och ljudkonstverk för Sveriges Radio. *Om hon var en kille skulle jag vara kär i henne* som togs ut till Scenkonstbiennalen för barn och unga 2012.

Nina Jeppsson

Skådespelare, regissör och performancekonstnär.

Ålder: 34.

Utbildning: Skådespelarprogrammet, StDH.

Tidigare uppdrag (i urval): Skådespelare på Göteborgs stadsteater, Riksteatern och Ung scen/öst. Grundare av scenkonstföreningen Off Highway, det queer-feministiska performancekollektivet TIR och aktionsteatern Jordbro stadsteater.

Marcel Proust föddes 1871. Den första delen av *På Spaning efter den tid som flytt* publicerades 1913. När han dog vid 51 år ålder var de avslutande romandelarna ännu inte tryckta och utgivna.

Nina och Maja har förstås varit tvungna att göra tvärtom. Bara från den första delen hade de markerat 70 sidor text, och då återstod sex volymer till.

Vissa teman som de fastnade för har de varit tvungna att stryka – till exempel vänskapen mellan huvudpersonen och Saint-Loup som löper genom hela romansviten.

– I romanen följer man personerna inifrån den som talar, men personen förblir en främling. Så alla ord till trots handlar det också om tomrum. Det är som att möta tomrummet inuti en själv, säger Nina och tillägger att Proust inte använde identifikation som grepp.

Glimtar av honom finns i alla människor i romanerna och det handlar inte om någon skönmålning.

– Man kan häpna över en del av Prousts beskrivningar, men han moraliserar inte. Han gör en seriös undersökning av medvetandets processer. Hans beskrivningar av kärlek inbegriper allt från längtan, sinnlighet, svartsjuka till viljan att äga och kont-

rollera. Det finns en stark tilltro till sinnena, och en vilja att nå bortom, säger Nina.

MAJA SER DET SOM TVÅ SPÅR när Prousts romansvit ska översättas till scenkonst.

– Det ena spåret är konkret: vilken tematik kan man få med? Skapandet, drömmar, läkekonst, modernitet och tiden som både förlåtande, förklarande och grym. Vilka ord ska användas? Var på scenen ska högtalarna stå? Det andra spåret är svårare att sätta fingret på – hur fångar man något av essensen i romansviten till den form vi arbetar med?

De beskriver arbetet som ett slags komponerande. En viss tematik kan bli till ljud, eller till en paus. Eller en rörelse, dans och koreografi. Föreställningen glider mellan olika genrer.

MUSIKEN ÄR ETT TEMA i romanen och en viktig del i föreställningen, där ljudet också används som scenografi. Maja har gått

Jose Figuera

radiolinjen på StDH och bland annat arbetat med ljudkonst och bildkonst. I föreställningen är ljudet drivande i berättandet.

Även kompositören Kent Olofsson har läst *På Spaning efter den tid som flytt* och exempelvis tolkat den hemliga sonat som förekommer i romansviten.

– Kent är klassiskt skolad och är man intresserad av musikhistoria blir det som ett quiz, han har smugit in teman från olika kompositörer, säger Maja.

Nina och Kent arbetade tillsammans för ett år sedan, när de skapade *Independence Day – the Truth, the Stories and Aileen Wuornos*, en teater/performance/ljudkonstföreställning som hade premiär på Turteatern i Stockholm.

Under arbetet gjorde Kent och Nina allting samtidigt och tillsammans – komponerade ljud och musik, skrev, bearbetade text och skapade dramaturgin för verket.

– Vi har arbetat på liknande sätt med *På spaning*. Låtit verket veckla ut sig på flera plan, i olika material och uttrycksformer

samtidigt i processen, säger Nina och berättar hur kopplingen mellan scenkonst och romansviten sker i kroppen:

– Något händer som ger upphov till något annat. En blick, en snubbling, en vibration kan vara en ingång till ett avgörande ögonblick. I romanen finns madeleinekakan. På scenen handlar det om att hitta de här brotten, då publiken aktiveras.

NINA OCH MAJA HAR OCKSÅ LÄST tolkningar av författare och filosofer som tänkt vidare kring Prousts romansvit. Detta har tjänat som inspiration, men varken text eller tolkningar – och inte heller deras föreställning – serverar ett färdigt koncept.

– Texten expanderar hela tiden på ett sätt som ger nya impulser. Att dyka ner i *På Spaning* är att ta sig vatten över huvudet och fortsätta att simma utan att drunkna i text och trådar. Vi vill få publiken att känna och tänka själva, det är ju det vi har stängats med under vårt eget arbete, säger Maja.

KAJSA OLOFSSON

Människor förändras när de får möta konsekvenser

MED METOO TOG världen sig rätten att berätta vad sexförövare har utsatt kvinnor för, allt från att bli sexualiserade på ett förminskande sätt till rena våldtäkter. En katarsis utan dess like. Luften blev lättare att andas, hoppet om en ny framtid föddes, kreativare, sexigare – med attraktion mellan människor på lika villkor. Män slipper iklä sig sunkiga mansroller och kvinnor får utrymme att ha en sexualitet på sina villkor. Vi pratar med varandra, ansvariga ska ingripa och följa nolltolerans. Jämställdhetsplaner ligger inte och dammar utan läses upp och får större möjlighet att efterföljas. Men jag skulle vilja prata lite om baksmällan, utan att förta vad vi alla har åstadkommit.

Det var någon som sa att #Tystdagtagning tog sitt namn på lite väl stort allvar eftersom "vi" inte outat ett enda namn. Precis som om "vi" kollektivt hade den makten. Det vi kunde påvisa var strukturer. Den enda som kan avgöra om den vill namnge sin förövare är den utsatta individen själv – antingen genom att gå till polisen (med cirka 90 procents risk att det inte leder till något annat än ytterligare förnedring). Eller berätta för en journalist vilket kräver att media ska våga publicera, vilket de endast gjorde under någon månad eller två under metoo. Alternativt att namnge i slutna metoo-grupper och riskera att stämmas för förtal.

Så vart landade de enskilda offren, nu när fyrverkeriet som lys-te upp varenda vrå har falnat?

Jo, det är tillåtet att berätta vad du varit utsatt för, men du får absolut inte berätta av vem – utan att vara beredd på enorma kon-

sekvenser som kan förändra resten av ditt och dina närmastes liv. En vattendelare där i stort sett alla kommer att ta ställning, hata och förtala dig eller förövaren.

Men det finns en solskenshistoria: Matilda Gustavssons artikel om Kulturprofilen, nu i efterhand när vi har svaret.

Rättssamhället gjorde det omöjliga, envisa duktiga jurister visade att det gick visst att döma, trots att ord står mot ord och det var länge sen brotten skedde. Men fallet hör till undantagen, och var inte specifikt i vår bransch.

HUR SKA VI BETE OSS när vi får förstahandskällor om en annan kollega? Om vi får veta att just den där skådespelaren tryckte kucken mot den 17-åriga statisten dagligen bakom scenen och nu är han fastanställd. Vad gör vi med den informationen? Vi riskerar att själva hamna i en ord mot ord-situation. Det är lätt att ifrågasätta sanningshalten, våga in en massa irrelevant information, om att han är trevlig, han har familj, han var jättesnäll när vi jobbade. Vad har det med saken att göra?

Istället bör vi fråga oss vad offret har att tjäna på att berätta det här, annat än en önskan om upprättelse och att förövaren får någon form av konsekvens även för sin egen skull i längden.

För människor som begår sexuella trakasserier och sexualbrott kan förändras om de får möta konsekvenser.

LO KAUPPI
SKÅDESPELARE, DRAMATIKER OCH REGISSÖR

FILMANMÅLAN

Intressant samlingsbox med Mai Zetterlings filmer

SKÅDESPELAREN och regissören Mai Zetterling gick bort för 25 år sedan efter ett långt liv i Storbritannien. Ett par år efter hennes död porträtterade och hyllade regissören Christina Olofson kollegan i dokumentären *I rollerna tre*. Sedan dess har det varit rätt tyst om Mai Zetterling.

Så det är välkommet att hennes långfilmsproduktion och ett intressant extramaterial nu samlats i boxen *Samlade verk*. Sju långfilmer blev det mellan 1964 och 1986. Debuten *Älskande par*, baserad på romanerna i Agnes von Krusenstjernas Pahlensvit, lovordades. 22 år senare porträtterar Zetterling Krusenstjerna i sin sista långfilm *Amorosa*; två guldbaggar blev det till Stina Ekblad och Erland Josephson för rollerna som Agnes och hennes excentriske make David Sprengel. De inledande

scenerna är hallucinatoriska i ett vattenfyllt Venedig, karnevalklädda människor dyker upp och försvinner i fackelsken och skuggor. Stina Ekblads febriga inre jagar kärlek, äkthet och bekräftelse. Ett klass- och kvinnoporträtt som fortfarande står starkt.

I CHRISTINA OLOFSONS dokumentär *I rollerna tre* möts kollegorna Bibi Andersson, Harriet Andersson och Gunnel Lindblom i Zetterlings hus i Provence. Zetterling är borta men hennes ande vilar över samtalen skådespelarna emellan, som alla tre medverkade i *Älskande par*. Tre decennier senare minns de arbetet med Zetterling, men framför allt diskuterar de sina egna erfarenheter av ett liv på scen och bakom kameran. Småprat vid köksskärbrädorna,

samtal runt middagsbordet, promenader. Olofsons iscensättning är lyhörd och närvarande men aldrig påträngande, klippningen vacker och meditativt rytmisk. Ur landskapspanorer och ansiktsuttryck, med klipp och komposition växer ett gemensamt credo fram om livet och valen, verken och skådespelarkonsten; signerat Zetterling, rolltagarna och Christina Olofson. Ett kvartssekel senare är *I rollerna tre* ett testamente värdigt Mai Zetterling.

Med boxen följer ett kort orienterande förord av filmprofessorn Maria Larsson, som 2006 skrev avhandling *Skenet som bedrog* om Mai Zetterling och det svenska 60-talet. Vill man sedan veta vad Zetterling själv tänkte finns självbiografin *Osminkat*. Ladda dvd:n och tänd läslampan.

GERT LUNDSTEDT

Vill du bli vår nya teaterchef?

Teater Västernorrland söker ny teaterchef med tillträde den 1 januari 2020.
Läs mer på scenkonstvasternorrland.se/lediga-jobb/

Schablonbeloppet höjt till 180 kronor

Från och med den 1 januari 2019 ska du använda schablonbeloppet 180 för att räkna om tillfälligt konstnärligt arbete när du har a-kassa.

Kom ihåg att alltid räkna om tillfälligt konstnärligt arbete när du har a-kassa. Under 2019 ska du alltså räkna om med 180 kronor.

Kom också ihåg att skicka in en kopia på ditt anställningsavtal eller kontrakt så fort du får det.

(Arbete som utförts till och med 31 december 2018 ska räknas om med 176 kronor.)

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se. Om du har frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor eller ringa oss på 0770-77 77 88.

Teater Martin Mutter i Örebro söker

TEATERCHEF/ KONSTNÄRLIG LEDARE

Du kommer leda och vara ansvarig för teaterns verksamhet, ekonomi och personal.

Tillträde 1 jan 2020
ansökan lämnas senast 5 maj 2019

Mer info på:
www.martinmutter.com

Hällefors Hällefors folkhögskola

Studera i höst?

Läs någon av kurserna:

- Musikteaterlinjen i Örebro
- Teaterlinjen för dig med NPF i Hällefors

Sista anmälningssdag 5 maj. Läs mer på www.folkis.nu

Hällefors folkhögskola
Adress: Klockarv. 16, 712 33 Hällefors
Filial: Jordgatan 6, 702 23 Örebro

Tornedalsteatern
Tornionlaakson teatteri

TORNEDALSTEATERN SÖKER skådespelare/konstnärlig resurs till Pajala

Vi söker dig som vill...

- spela teater med Tornedalens identitet och språk som grund.
- berika vår teater med alla dina kompetenser inom scenkonst.

Läs mer om tjänsten på vår hemsida www.tornedalsteatern.se
Kom gärna med frågor till teaterchefen Erling Fredriksson: erling@tornedalsteatern.se

Fortbildning för skådespelare

- 13-14 april **Stand up nybörjare** - Ami Hallberg Pauli
- 25 april (sju tillfällen) **Skriva dramatik** - Sara Beer
- 27-28 april **Avancerad komisk karaktär** - Elin Almén
- 5 maj **Imitationskurs** - Rachel Molin
- 11-12 maj **Stand up fortsättning** - Ami Hallberg Pauli
- 1-2 juni **Komisk grundkurs** - Ulf Evrén
- 1-5 juli **Clown fortsättning** - Karin Bergstrand

MEDLEMSERBJUDANDE: **20% rabatt** för Teaterförbundets medlemmar
mejla anmalan@improvisationsstudion.se för rabattkod

www.improvisationsteater.se
Skånegatan 63, Stockholm

**IMPROVISATIONS
STUDION** STHLM

TeaterAlliansen anställer skådespelare

med start 1 augusti 2019

Ansök 1 mars – 30 april 2019

www.teateralliansen.se/anstallning

SÖK EN HÖSTKURS!

Välj mellan kurser inom cirkus, dans, danspedagogik, film och media, opera, scenkonst eller skådespeleri.

Anmälan öppen
t.o.m. 15 april
på uniarts.se.

PEDAGOGIK CIRKUS DANS OPERA SCENKONST SKÅDESPEL

STOCKHOLM | STOCKHOLMS
UNIVERSITY | KONSTNÄRLIGA
OF THE ARTS | HÖGSKOLA

SCENEX19

Missa inte examensföreställningarna som studenterna vid Institutionen för scenkonst ger under april och maj. Fri entré!

38 studenter visar upp elva olika projekt inför publik. Några föreställningar ges på teatrar ute i landet, andra i våra lokaler på Valhallavägen. Allt från nyskrivna pjäser, bearbetade klassiker, performancekonst till opera i kortformat.

Biljetter kan du snart boka på uniarts.se.

STOCKHOLM | STOCKHOLMS
UNIVERSITY | KONSTNÄRLIGA
OF THE ARTS | HÖGSKOLA

VILL DU BLI LOGONOM?

Läs LOGONOM-programmet 120 hp på SMI – en tvåårig högskoleutbildning

Du får kompetens att arbeta med

- muntlig kommunikation i olika former
- rösten och talet i konstnärliga sammanhang
- förebyggande röstvård
- rösten och talet i ledarskap och kommunikation

Läs mer på www.smi.se

Sista datum för ansökan 15 april

STOCKHOLMS MUSIKPEDAGOGISKA INSTITUT
08-611 05 02   info@smi.se   www.smi.se

Förbundsnytt

Rättighetsbolaget fördelar 24 miljoner för reprisersättningar

Rättighetsbolaget har nu betalat ut ersättningarna för repriser som gått i SVT och TV4 under 2018. Avtalen bygger på klumpbelopp som fördelas ut till drygt 1600 personer. Totalt fördelas cirka 24 miljoner kronor.

Utbetalningarna har sin grund i överenskommelser i de kollektivavtal som Teaterförbundet för scen och film har tecknat med tv-bolagen.

Logga in på Mina sidor på teaterforbundet.se för att se dina utbetalningar

Om du har fått din royalty på en check skickad till dig per post, och i framtiden hellre vill ha den direkt till ditt bankkonto behöver du registrera dig i Swedbanks kontoregister.

Rättighetsbolaget använder Swedbank för att göra sina utbetalningar. Därför ska du registrera dig i Swedbanks kontoregister – även om du har en annan bank.

Du registrerar dig på www.swedbank.se/kontoregister.

Kurs i Scenkonstens arbetsmiljö - riskbedömning och säkerhetskultur

Välkommen till en dag som ger dig möjlighet att fördjupa dina arbetsmiljökunskaper. Denna dag sätter vår kursledare Mikael Rehnberg från Prevent fokus på systematiskt arbetsmiljöarbete, riskbedömningar och hur man kan skapa en god säkerhetskultur. Såväl den fysiska som den sociala och organisatoriska arbetsmiljön är teman för dagen.

Kursen riktar sig till alla som vill lära sig mer om riskbedömning och hur man kan bygga en god säkerhetskultur. Utgångspunkten är samspelet mellan mänskliga (M), tekniska (T) och organisatoriska (O) faktorer, det så kallade MTO-perspektivet.

Målgrupp för kursen är chefer, skyddsombud eller personer med särskild funktion i arbetsmiljöarbetet. Deltagarna bör ha grundläggande kunskaper om arbetsmiljö (t ex motsvarande TMA- eller BAM-utbildning). Erfarenhet från arbetsmiljöarbete i den egna verksamheten är en fördel.

Kursen äger rum i Stockholm den 28 maj. Anmäl dig på svenskscenkonst.se senast 25 april. (OBS! Anmälan görs i samverkan med din arbetsgivare.)

Sök boende-stipendium i Grez-sur-Loing i Frankrike

Teaterförbundet för scen och film och Teaterförbundets Rättighetsbolag delar varje år ut ett stipendium som innebär boende på Hôtel Chevillon i Grez-sur-Loing under oktober månad + ett resestipendium. Stipendiet kan sökas av en medlem i Teaterförbundet som är upphovsperson.

Grez-sur-Loing är en liten by som ligger ett par timmar utanför Paris i Frankrike. Flera svenska konstnärer har genom åren bott på Hôtel Chevillon, som ägs av Grez-stiftelsen.

För mer information om hur du ansöker om stipendiet se www.teaterforbundet.se.

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scen-tekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skräddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therése Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Niclas Peyron (production manager, film), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

Vem får 2019 års Guldmedalj?

Teaterförbundets guldmedalj har delats ut sedan 1944. Inga Tidblad var den första mottagaren, och har sedan följts av många framstående personer. Medaljen delas ut av förbundsstyrelsen till en medlem som belönas "för utomordentlig konstnärlig gärning".

Har du förslag på vem eller vilka som bör lyftas fram 2019? Välkommen att skicka in förslag på namn med en kort motivering till info@teaterforbundet.se senast den 1 maj!

En dag i medlemsrådgivningen

En medlem med eget företag hörde av sig till Teaterförbundets medlemsrådgivning och bad om hjälp med att få ersättning från sin uppdragsgivare. Hen hade tecknat två olika kontrakt för att jobba som skådespelare i uppdragsgivarens produktion. Men det överenskomna arbetet fullföljdes aldrig och endast en liten del av den överenskomna ersättningen skulle betalas ut.

Situationen löstes genom att Teaterförbundets jurist kontaktade uppdragsgivaren och förklarade att medlemmen hade rätt till ersättning trots att arbetet aldrig slutförts.

Teaterförbundet hänvisade till avtalsrätten, där det framgår vilka rättigheter och skyldigheter de olika parterna har i det överenskomna avtalet. Då det fanns skriftliga kontrakt kunde inte innehållet missuppfattas eller tolkas på olika sätt. Uppdragsgivaren betalade sedan merparten av den överenskomna summan i en förlikning.

Tänk på att du som medlem alltid har rätt till råd och stöd från Teaterförbundet, oavsett om du får lön som anställd eller genom att du fakturerar för ditt arbete. Se alltid till att få ett skriftligt anställnings-/uppdragsavtal där ersättning och andra villkor framgår.

Har du frågor som rör din anställning, lön, ersättningar eller arbetsmiljö, kontakta Teaterförbundets medlemsrådgivning per mejl jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (vardagar 9.00-12.00).

Rabatt på tågresor med SJ

Du som är medlem i Teaterförbundet för scen och film kan nu boka billigare tågresor med SJ. Fram till den 30 juni får du 15 procent rabatt på din bokning.

Logga in på Mina sidor på teaterforbundet.se/mina-sidor och boka resan under Medlemserbjudanden.

SÖK STIPENDIUM

FRÅN TEATERFÖRBUNDETS RÄTTIGHETS BOLAG

Teaterförbundets Rättighetsbolag utlyser 20 stipendier à 20 000 kr till utövande konstnärer (skådespelare, dansare, sångare) och till upphovspersoner (regissörer, filmfotografer, koreografer, scenografer, kostymtecknare/kostymdesigner, animatörer).

Stipendier kan sökas av de som under år 2019 är 55 år eller äldre och har medverkat i biograffilmer, tv-dramer eller i radioteater. Stipendierna grundas på upphovsrättsersättningar som inte varit möjliga att fördela individuellt.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

Ansökningsblankett finns på www.teaterforbundet.se under fliken Rättighetsbolaget/Om Rättighetsbolaget/ Stipendier. Du kan också beställa en blankett från:

Teaterförbundets Rättighetsbolag

Box 12710, 112 94 Stockholm

E-post: rattighetsbolaget@teaterforbundet.se

Telefon: 08-441 13 00

Din ansökan ska vara Rättighetsbolaget tillhanda senast torsdagen den 18 april 2019.

FRIENDS ARENA ELLER MITT I PRICK

KAN VI SÄKRA KONSTENS FRIHET?

Teaterförbundets Regionråd Stockholm bjuder in till en helkväll med diskussion, underhållning och mingel. Under kvällen hålls ett samtal kring hur vi skapar en hållbar plattform där den fria kulturen kan och får blomstra oavsett vilka som styr och sitter vid makten i Stockholms stad.

Inbjudna gäster är: **Jonas Naddebo** (C), kulturborgarråd i Stockholm, **Lawen Redar** (S), ledamot i riksdagens kulturutskott, **Lars Strannegård**, nationalekonom, m.fl. Moderator är **Stina Oscarsson**.

MÅNDAG 13 MAJ 18.00-22.00 I STOCKHOLM

Lokal meddelas senare!

Anmäl dig till anmalan@teaterforbundet.se senast 7 maj. Skriv "13 maj" i ärenderaden.

Bakom arrangemanget står Caroline Rauf, Annikki Wahlöö och Anna Wallander. Kvällen är ett avslut för Regionråd Stockholm och en uppstart för Stockholms Fria.

Kalendarium

- 4 apr **Samtal om Göteborgs stads filmsatsning**
Filmkontoret Göteborg presenterar stadens filmsatsning. (Kulturakademin, Wift Väst)
- 5 apr **Pajala Liikheelä - Pajala i rörelse**
Workshophelg 5-7 april med bland andra Fanny Kivimäki & Benedikte Esperi. Teaterförbundets dansavdelning arrangerar mötet "Koreograferas arbetssituation och behov".
- 9 apr **Förbundsstyrelsemöte**
Teaterförbundet för scen och film.
- 15 apr **Ansök till SKH**
Stockholms konstnärliga högskola. Sista datum för att söka till höstens fristående kurser inom dans, cirkus, opera, scenkonst, skådespeleri, film och media.
- 18 apr **Sök stipendium från Rättighetsbolaget**
20 stipendier à 20 000 kr kan sökas av den som är 55 år eller äldre och som har medverkat i biograffilmer, tv-dramer eller i radioteater. Se www.teaterforbundet.se/stipendier
- 25 apr **Välkomna till världens sämsta barnteater!**
Måste konst vara pedagogiskt eller ha ett budskap? Hur kan teater och scenkonst förändra någons liv? Det diskuteras på Dunkers Kulturhus i Helsingborg. (Bibu, Region Skåne)
- 27 apr **Pixel - Skånes kortfilmfestival 2019**
Festivalen vänder sig till alla filmskapare i Skåne - både som deltagare och som besökare. (Film i Skåne, Ystad studios)
- 27 apr **Kulturnatt Stockholm**
Stockholms Kulturliv bjuder in till flera av stadens kulturinstitutioner. (Stockholms stad med flera)
- 6 maj **Förbundsstyrelsemöte**
Teaterförbundet för scen och film.
- 13 maj **Friends arena eller Mitt i prick**
Går det att säkra konstens frihet? Regionråd Stockholm bjuder in till en avslutande helkväll med samtal, underhållning och mingel. (Teaterförbundets Regionråd Stockholm)
- 14 maj **Start för 2019 års Scenkonstbiennal**
Sveriges största scenkonstfestival hålls i Sundsvall och Härnösand. Pågår 14-19 maj.
- 3 jun **Workshop: Kroppslig gestaltning**
med röst och kroppsarbete. Fyrdagarskurs i Stockholm med Anna Pettersson kring olika kroppsliga uppgifter som deltagarna ger sig själva. (Dansalliansen)
- 7 jun **Göteborgsoperans Dansfestival**
Festival 7-9 juni med dans, sång, workshops, seminarier, samtal och konserter med internationella gäster. (Göteborgsoperan)
- 11 juni **Förbundsstyrelsemöte**
Teaterförbundet för scen och film.

Teaterförbundet för scen och film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Robin Fajardo!

Vad fick dig att gå med i Teaterförbundet för scen och film?

– Några från er var och föreläste på min skola och förklarade vikten av Teaterförbundet. Att det på något sätt är en för alla, alla för en. Det var den främsta faktorn till mitt medlemskap. Det är skönt att veta att något fackligt har ens rygg.

Namn: Robin Fajardo.

Ålder: 23 år gammal.

Yrke: Studerande musikalartist.

Gör just nu: Studerar på Balettakademien i Göteborg.

Tidigare jobb: Skådespelare på Astrid Lindgrens värld. Skådespelare på Brukspelet i Klippan. Karaokevärd på Sing sing i Göteborg.

Favoritloggan/Favoritsysselsättning: "Just idag är jag stark"/ Dansa salsa!

Nästa film du ska se: *Ensam hemma*.

Vad gör du om tio år: Om tio år kollar jag på *Ensam hemma* samma dag som i år, och förhoppningsvis jobbar som musikalartist.